

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra agroekologie a rostlinné produkce

**Fakulta agrobiologie,
potravinových a přírodních zdrojů**

**Principy fungování místní akční skupiny Brána do
Českého ráje**

Bakalářská práce

Miroslava Hubačíková

Zemědělství a rozvoj venkova

**Veřejná správa v zemědělství, rozvoji venkova a krajiny
kombinovaná**

Ing. Jaroslav Tomášek, Ph.D.

© 2024 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci “Principy fungování místní akční skupiny Brána do Českého ráje” jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Semilech dne 22.04.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce Ing. Jaroslavu Tomáškoví, Ph.D. za jeho odborné rady a vedení, které přispěly k vypracování této bakalářské práce. Další poděkování patří také Ing. Aleně Klackové, manažerce MAS Brána do Českého ráje, z.s. za jejich vstřícnost a ochotu ke spolupráci. V neposlední řadě velké díky patří mé rodině a přátelům, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Principy fungování místní akční skupiny Brána do Českého ráje

Souhrn

Místní akční skupiny vykonávají řadu činností, které jsou spojené s rozvojem regionu. To, jaké činnosti vykonává a na jakých principech místní akční skupina Brána do Českého ráje funguje, bylo předmětem zadání této bakalářské práce. Teoretická část práce se zabývala vymezením pojmu místní akční skupina, jejím posláním, náplní práce i financováním. Charakterizovala organizační strukturu, metodu Leader, včetně aktérů rozvoje venkova a samotných aktivit místních akčních skupin.

V praktické části byla uvedena historie místní akční skupiny, vymezení celé oblasti, organizační struktura spolku, financování a všichni její členové. Byly zde uvedeny realizované a otevřené majoritní projekty. Ze zjištěných informací byl proveden výstup analýzou SWOT. Z nich vyplynulo, že území MAS je převážně zemědělskou oblastí s velmi dobrou kvalitou životního prostředí, dobrou dopravní dostupností a bohatým spolkovým životem. Nerovnoměrné osídlení regionu indikuje i velké rozdíly v zaměstnanosti a s tím související dojíždění za prací a vzděláním. Velké problémy jsou s kvalitou infrastruktury a čištěním odpadních vod. MAS Brána do Českého ráje má velký potenciál a množství příležitostí, jak metodou LEADER a za pomoci dotačních titulů podpořit cestovní ruch, zabránit odlivu mladých lidí do měst a podílet se na celkovém rozvoji kvalitního života obyvatel na svém území.

Klíčová slova: Místní akční skupina, metoda Leader, komunitně vedený místní rozvoj, aktéři rozvoje venkova, venkovské oblasti

Principles of the Local Action Group Gateway to Bohemian Paradise

Summary

Local Action Groups carry out a range of activities related to the development of the region. What activities are carried out and on what principles the Local Action Group "Gateway to the Bohemian Paradise" operates, was the subject of this bachelor thesis. The theoretical part of the thesis dealt with the definition of the term local action group, its mission, scope of work and financing. It characterised the organisational structure, the Leader method, including the actors of rural development and the activities of the Local Action Groups themselves.

In the practical part, the history of the LAG, the definition of the whole area, the organisational structure of the association, its financing and all its members were presented. Majority projects implemented and open were listed. The output of the SWOT analysis was made from the information found. These showed that the LAG area is a predominantly agricultural area with a very good environmental quality, good transport accessibility and a rich association life. The uneven settlement of the region also indicates large differences in employment and the associated commuting for work and education. There are major problems with the quality of infrastructure and wastewater treatment. The LAG "Gateway to Bohemian Paradise" has a great potential and a number of opportunities to promote tourism using the LEADER method and with the help of subsidy titles, to prevent the outflow of young people to cities and to participate in the overall development of the quality of life of the inhabitants in its territory.

Keywords: Local Action Group, Leader method, community-led local development, rural development actors, rural areas

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíl práce	9
3	Teoretická východiska	10
3.1	Poslání MAS	10
3.1.1	Základní parametry MAS	10
3.1.2	Náplň práce MAS	12
3.2	Orgány a členové MAS	13
3.3	Principy fungování	15
3.4	Financování	16
3.5	Lidské zdroje	17
3.6	Leader	17
3.7	Venkovská oblast ČR	18
3.8	Regionální rozvoj	19
3.9	Aktéři rozvoje venkova	20
3.10	Aktivity MAS	21
3.11	MAS v zahraničí	22
4	Vlastní práce	24
4.1	Místní akční skupina Brána do Českého ráje	24
4.2	Územní působnost	24
4.2.1	Charakteristika – Mikroregion Tábor	25
4.2.2	Charakteristika – Svazek obcí Brada	26
4.2.3	Charakteristika – Mikroregion Pojizeří	26
4.2.4	Charakteristika – region Novopacko a okolí	27
4.3	Organizační struktura	27
4.4	Socioekonomická charakteristika MAS	28
4.5	Strategie CLLD MAS 2021-2027	31
4.5.1	Podpořené projekty a celkové alokované částky v období 2014–2020	31
4.5.2	Projekty vyhlášené pro období 2021-2027	32
4.6	Komunitní aktivity	32
4.7	Nová zelená úsporám Light	34

4.8	Propagace MAS.....	35
5	Výzkumné dotazníkové šetření.....	36
5.1	Metodika dotazníkového šetření.....	36
5.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	40
5.3	Analýza SWOT.....	41
6	Závěr	42
7	Literatura.....	44
8	Seznam použitých zkratek a symbolů	51
9	Samostatné přílohy	I

1 Úvod

Bakalářská práce se zabývá principy fungování a činností místní akční skupiny Brána do Českého ráje (dále jen MAS BDČR). Důvodem k výběru této konkrétní místní akční skupiny byla vhodná poloha – MAS BDČR operuje na území Lomnice nad Popelkou, kde autorka pracuje.

Od roku 2004 lze sledovat počátky vzniku mikroregionů, které sdružují obce, organizace a soukromníky se společnými cíli. Snahou je dosáhnout zlepšení kvality života včetně zlepšení životního prostředí v obci a jejím okolí. Proto také začaly vznikat místní akční skupiny. Aniž by si to většina obyvatel uvědomovala, mají pro region velký společenský, kulturní, ekologický a sociální význam. Vycházejí totiž z nezbytné znalosti lokality a udržování osobních kontaktů se všemi subjekty a jejich zastupiteli. Především s obcemi, fyzickými i právníckými osobami, veřejnými institucemi (knihovny, školy, muzea), nebo zájmovými spolky. Jejich propojením dochází k předávání zkušeností. Do řešení problémů a rozvoje dané oblasti se zapojují místní obyvatelé. Změny se tak mohou realizovat zdola-nahoru na principu metody LEADER, která je sice známá už od 90.let minulého století, ale prakticky se začala používat až v osách Programu rozvoje venkova 2007-2013. Vychází z myšlenky, že lidé, kteří žijí a pracují na daném území, budou rozhodovat o jeho budoucnosti, protože nejlépe znají jeho historii a potřeby.

Obce i podnikatelé potřebují pro svůj rozvoj finanční prostředky. V tomto směru je vhodná právě spolupráce s místními akčními skupinami, přes které mohou žádat o dotace z Programu rozvoje venkova, nebo zajistit finanční podporu z EU.

2 Cíl práce

Bakalářská práce měla za cíl detailně a pečlivě rozebrat a popsat fungování místních akčních skupin prostřednictvím hloubkového zkoumání a analýzy dostupných informací a zdrojů. Dále se práce zaměřila na analýzu struktury konkrétní místní akční skupiny s názvem MAS Brána do Českého ráje. Tato analýza zahrnovala studium územního rozsahu působnosti skupiny, detailní pohled na organizační uspořádání, zhodnocení strategických plánů a konkrétních aktivit, které skupina prováděla.

Dalším důležitým aspektem práce bylo zkoumání spokojenosti občanů s činností místní akční skupiny. To zahrnovalo sběr dat, analýzu názorů a hodnocení občanů ohledně úspěšnosti a efektivity činností, které MAS prováděla ve prospěch daného regionu.

Jako výsledek této analýzy byla prezentována SWOT analýza. Tento nástroj poskytl komplexní pohled na silné a slabé stránky místních akčních skupin, stejně jako na příležitosti a hrozby, které s nimi souvisely. Tato SWOT analýza sloužila jako nástroj pro lepší pochopení a plánování budoucích kroků a strategií místní akční skupiny a zároveň jako zdroj informací pro rozhodování a podporu zainteresovaných stran v daném regionu.

3 Teoretická východiska

Kapitola pojednává v obecné rovině o poslání, základních parametrech, náplni práce, vnitřní organizaci a způsobu financování MAS. Následně je zmíněna iniciativa LEADER, venkov, rozvoj venkova a aktéři rozvoje venkova.

3.1 Poslání MAS

Místní akční skupina představuje autonomní společenství občanů, neziskových organizací, soukromého podnikání a veřejné správy (včetně obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci), které spolupracuje na politickém rozhodování zaměřeném na rozvoj venkova a zemědělství a na zajištění finančních prostředků z EU a národních programů, využívající metodologii LEADER. Primárním účelem MAS je vylepšení standardů života a environmentální situace v rurálních oblastech prostřednictvím aktivního vyhledávání a využívání dotačních zdrojů (MAS Jižní Haná 2024). Partnerský přístup se stává primárním katalyzátorem pro rozvoj a transformaci venkovských oblastí. Místní akční skupiny se zaměřují na klíčové a specifické problémy venkovského rozvoje, které vyžadují odborné znalosti z různých oblastí, účast zástupců komunitních skupin a participativní rozhodovací proces. Úspěšnost MAS, efektivita týmové práce, dialog mezi členy a tvorba hodnot a plnění misí závisí na kvalitě organizačního prostředí (Atkočiuniene 2007). V kontextu Evropské unie (EU) jsou místní akční skupiny důležitou hnací silou regionálního rozvoje. Zástupci MAS si jsou vědomi konceptu udržitelného rozvoje a pracují s relevantními vládními strategiemi (Vávra et al. 2022). Udržitelný rozvoj venkova představuje klíčovou agendu Evropské unie, která je v současné době podporována prostřednictvím Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova na období 2014–2020. Správa tohoto fondu probíhá na subregionální úrovni v rámci komunitně orientovaného lokálního rozvoje, který zapojuje místní akční skupiny s cílem prosazovat udržitelný rozvoj venkova v různých venkovských oblastech. Každá místní akční skupina provádí analýzu silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb s cílem identifikovat strategické prvky pro rozvoj venkovských obcí, na které bude alokován rozpočet Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (Palmisano et al. 2016). MAS se sdružují v Národní síti místních akčních skupin České republiky (NS MAS ČR). Úkolem Národního sdružení Místních akčních skupin České republiky (NS MAS ČR) je především: agregovat jednotlivce a právnické subjekty, kteří jsou členy MAS; zastupovat a reprezentovat MAS na národní i mezinárodní úrovni; navazovat spolupráci a komunikovat s dalšími subjekty angažovanými v otázkách venkova a metodě Leader; šířit povědomí o metodě Leader a práci místních akčních skupin prostřednictvím propagace a mediálního zastoupení. NS MAS ČR podporuje činnost MAS při provádění programu obnovy a komplexního rozvoje venkova s cílem zlepšit životní podmínky na venkově prostřednictvím udržitelného a integrovaného místního rozvoje (Národní síť MAS 2023).

3.1.1 Základní parametry MAS

- geograficky homogenní území
- počet obyvatel od 10 000 do 100 000 mimo města s počtem obyvatel větším než 25 000,

- účast zástupců veřejné správy v MAS je maximálně 50 % (týká se i řídicího orgánu), druhá polovina je tvořena zástupci podnikatelů a neziskových organizací,
- MAS dle Programu rozvoje venkova může být:
 - obecně prospěšná společnost podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů,
 - občanské sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů,
 - zájmové sdružení právnických osob podle § 20, písm. f) zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (Občanské sdružení podle §829 zákona č. 40/1964 Sb. místní akční skupinou být nemůže),
- členové MAS musí mít v daném mikroregionu bydliště, sídlo, nebo v něm musí působit,
- MAS musí mít stanoven statut, stanovy, organizační řád, strukturu a být registrována u MV ČR,
- MAS musí projednat a schválit strategii pro území dané MAS, fungování metodou LEADER (Ministerstvo zemědělství 2009)

Místní akční skupiny (MAS) disponují významnou výhodou spočívající v jejich přímém kontaktu s obyvatelstvem, což jim umožňuje porozumět potřebám místních komunit prostřednictvím přímé interakce a aktivní účasti. Jejich flexibilita v kooperaci s veřejnými institucemi, soukromými partnery a lokálními aktéry při identifikaci nápadů a řešení je klíčová pro podporu rozvoje venkovských oblastí. MAS jsou inherentně zaměřeny na budování silné komunity prostřednictvím efektivní komunikace a otevřeného dialogu (Szilagyi a Olar 2023). Poslední dobou nabývá stále většího významu koncept místního rozvoje prostřednictvím kolaborativních iniciativ (Krasniqi 2020). Zájem nevládních organizací o tuto problematiku svědčí o jejich ochotě se zapojit a odvětvové priority zdůrazňují klíčový význam zemědělství, potravinářského průmyslu a obchodu pro místní ekonomický rozvoj (Condrea et al. 2023). Na začátku formování MAS je nezbytné vypracování rozvojové strategie pro daný region. V souladu s cílenou finanční podporou poskytovanou jak z Evropské unie, tak České republiky, jsou identifikovány a preferovány nejzralejší strategie, které následně obdrží podporu. Vybrané MAS poté vypisují výzvu k předkládání projektových návrhů v souladu se svými strategiemi a vybírají ty, které doporučí národnímu řídicímu orgánu programu Leader k financování. Organizování, implementace a hodnocení aktivit je plně v pravomoci MAS, avšak je nezbytné, aby tyto aktivity byly odvozeny z předem připravené rozvojové strategie, jež byla vypracována s účastí rozmanitého spektra zúčastněných subjektů (Ministerstvo zemědělství 2008). Příjemci podpory mohou zahrnovat jednotlivce, právnické subjekty, obce, sdružení obcí, neziskové organizace a podnikatelské entity, za předpokladu, že operují v oblasti, pro niž byla strategie vypracována. Projekty neziskových a veřejných subjektů mohou obdržet až 100% finanční podporu, zatímco projekty podnikatelských subjektů jsou limitovány na maximálně 50% podpory (Škrabal et al. 2006).

3.1.2 Náplň práce MAS

Organizačním a technickým řešením MAS se meze nekladou. Místní akční skupina uplatňuje metodiku LEADER pouze tehdy, pokud distribuuje finanční prostředky a ve všech fázích realizace projektů provádí dozor pomocí následujících opatření:

- Proaktivně vyhledává grantové možnosti pro své členy, provádí kontrolu a případně pomáhá s vypracováním projektů MAS a projektů členů MAS a poskytuje školení členům MAS.
- Provádí selekci projektů s použitím transparentních hodnotících kritérií a jasných postupů výběrových komisí.
- Prověřuje způsobilost žadatelů, způsobilost jejich projektů, finanční stabilitu atd.
- Monitoruje průběh realizace projektů před jejich zahájením, během provádění a po jejich dokončení.

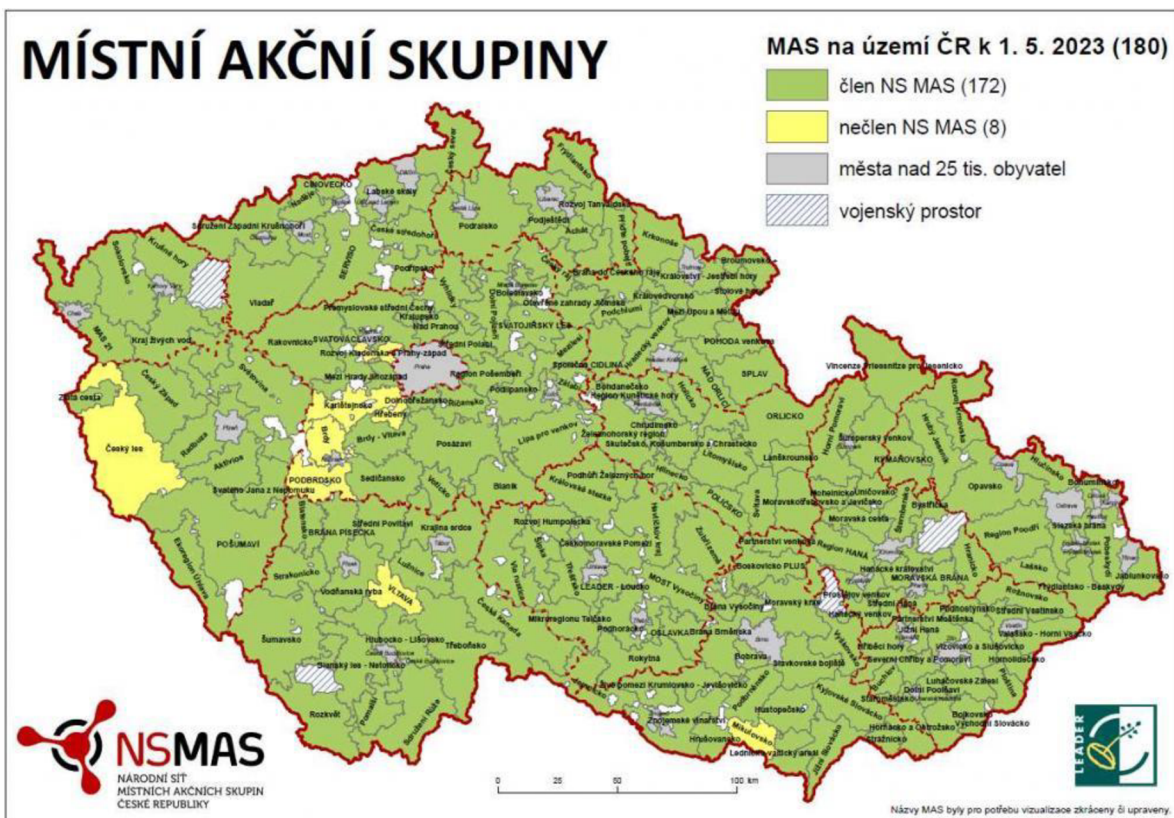
Schvaluje projekty prostřednictvím veřejných konzultací nebo řídicími orgány MAS a předkládá je k posouzení výběrovým komisím (Ministerstvo zemědělství 2009).

Nový přístup k rozvoji venkova klade důraz na participativní přístup, samosprávnou organizaci a spolupráci mezi územními samosprávami a místními komunitami. Tento přístup zdůrazňuje nutnost harmonizace inovativních metod s existujícími politickými nástroji za účelem urychlení rozvoje venkovských oblastí. V současné době mají iniciátoři rozvoje venkova možnost oživit své inovativní koncepty a mobilizovat následovníky získáním přístupu k podpůrným programům EU, jako je program LEADER, prostřednictvím MAS (Vilké a Šarkuté 2018). Pasivita některých oblastí může být totiž dána jen nedostatečnou informovaností o aktivitách MAS. Vhodně zvolená propagace může pomoci např. k získání nových předkladatelů projektů. Propagační kampaň by měla být vždy v jednotném grafickém pojetí a mít ve svém výstupu společný pojící prvek. Tím může být logo, formát, barevné provedení apod. V dnešní době se jako nejvhodnější jeví webové stránky, na kterých je dostupný kalendář kulturních a společenských akcí v regionu. Neformální akce, kde se setkávají lidé s podobnými zájmy, jsou prvním krokem k dobrému nápadu a společné iniciativě. Pro území je cennější, když se opakovaně realizují menší projekty vytvořené na místní úrovni vlastními silami a z vlastních prostředků (Pelcl et al. 2008). Strategický plán LEADER (SPL) je pouze součástí Integrované strategie území dané MAS. V činnostech MAS nesmí chybět každodenní práce s celým územím a s celou komunitou, kterou jsme si vymezili svým vlastním SPL. Nesmí chybět zapojení veřejnosti do diskuse o rozvoji venkovské oblasti, ani střídání (podle potřeby) různých pracovních forem. Místní akční skupina pořádá odborné konference, tematické semináře, interaktivní workshopy, pracovní skupiny, diskusní fóra typu kulatých stolů a veřejné debaty, až po jednoduché konverzace s občany (Ministerstvo zemědělství 2009). MASKD doporučuje při tvorbě strategie: e-mailem hromadně rozesílat informace, dokumenty k připomínkování, dotazníky apod., účastnit se a spolupřátat akce pro veřejnost. Princip zdola nahoru využívat zejména při hledání záměrů a projektů v území MAS, zapojit veřejnost do hledání témat a priorit či společných projektů, pravidelně aktualizovat databázi projektů, mít snahu o co největší zapojení členské základny i širší veřejnosti a využívat metody komunitní práce -např. při tvorbě strategie (MASBCR 2015). Místní akční skupiny obecně disponují adekvátním potenciálem k realizaci aktivit směřujících k posílení angažovanosti místních komunit a mohou se stát hnací silou pro změnu (Kola-Bezka 2023). Primárním úkolem místních akčních skupin, tedy

kolektivů místního partnerství zahrnujících veřejný, neziskový a podnikatelský sektor, je zajistit spolupráci a koordinaci a realizovat místní rozvojové strategie a jejich naplňování. Zásadní je, aby občané navzájem komunikovali a prostřednictvím svých požadavků a aktivit ovlivňovali rozvoj svého obce či regionu (Národní síť MAS 2023). Práce metodou LEADER je charakterizována inovačními a kreativními přístupy, což překračuje pouhou enumeraci činností. Tato metodologie vyžaduje neustálé "hledání" a zároveň systematickou a odpovědnou každodenní práci ve prospěch venkova (Ministerstvo zemědělství 2008). Byla vypracována metodika, která má za cíl zlepšit podmínky pro realizaci společných rozvojových aktivit a projektů obcí a měst a zvýšit efektivitu jejich spolupráce. Jedním ze základních postupů je vnímat roli svazků obcí jako prostředníků mezi jednotlivými obcemi v území a jejich místní akční skupinou (MAS). Role starostů obcí je klíčová při formulaci řady témat (např. veřejných služeb), kdy starostové slouží jako prostředníci názoru občanů. Pokud má činnost MAS přispívat k rozvoji regionu nad rámec běžné strategie, je důležité, aby nezajišťovala pouze finanční prostředky na činnost, ale usilovala i o rozvoj společenského a komunitního života na území regionu, kde působí. Neměla by být její aktivita zaměřena na jednorázové a nárazové čerpání dotace z programu LEADER, ale naopak by měla být aktivní delší dobu. Pak je schopna poskytovat regionu systematickou podporu. O svou udržitelnost musí usilovat získáváním zdrojů i z jiných dotačních programů a taktéž komerčních činností. Měla by zajistit propagaci svých aktivit a sdílet zkušenosti s ostatními MAS a jinými subjekty (Bínek et al. 2009).

3.2 Orgány a členové MAS

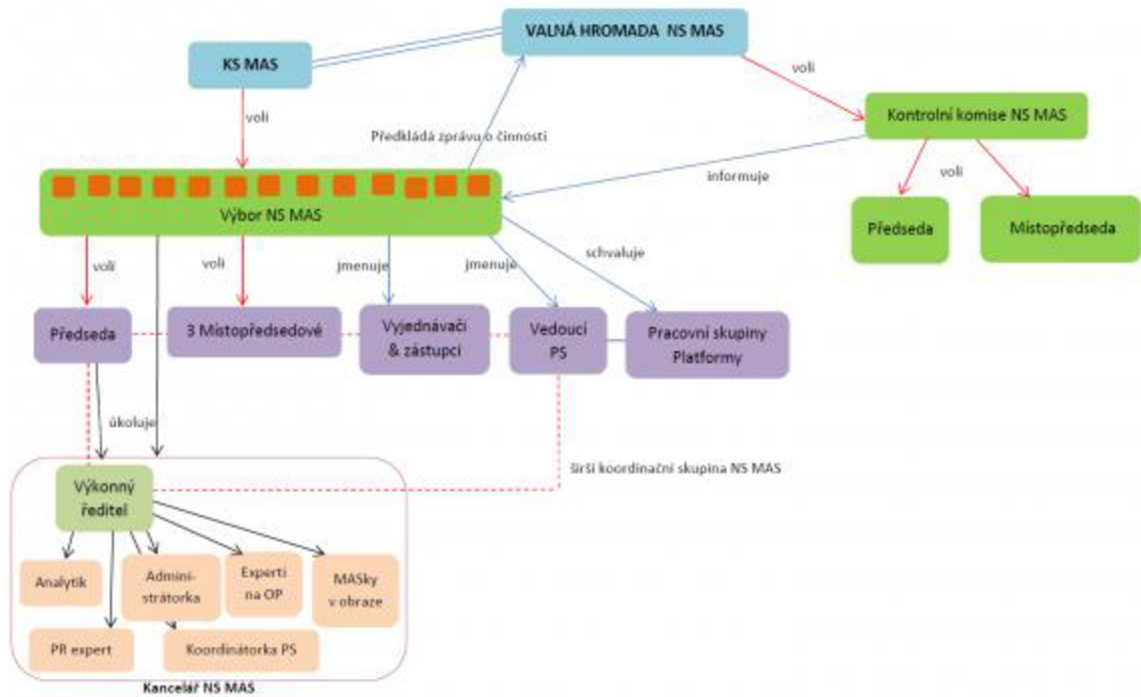
„V České republice představují MAS znázorněné na Obrázku 1“ po mikroregionech druhou nejvýznamnější formu spolupráce. Významná část místních akčních skupin je začleněna do Národní sítě Místních akčních skupin, která zastupuje své členy na domácí i mezinárodní scéně (Kotásková a Korcová 2013). V Evropské unii během předchozího programového období (2007-2013) existovalo 2416 místních akčních skupin, které zahrnovaly 95 % území, na němž žilo 28 % obyvatel EU (Skála 2018). Reinterpretace historických událostí má významný podíl na formování regionální identity. Místní akční skupiny v České republice aktivně využívají historické prvky a historické kontexty k prezentaci obrazu svého regionu. Tím, jak MAS reinterpretovaly historii, cílí na podporu pocitu územní sounáležitosti mezi obyvateli daného území (Semian a Nováček 2017). První místní akční skupiny na území České republiky se začaly formovat v roce 2002 v rámci iniciativy obnovy venkova. V období 2004-2006 byly podporovány prostřednictvím Operačního programu "Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství" (LEADER+) a následně integrovány do IV. osy programu Rozvoje venkova ČR. K datu 01.05.2023 bylo v ČR registrováno 180 místních akčních skupin, z nichž 172 bylo součástí Národní sítě místních akčních skupin a pokrývaly 89 % území České republiky (Národní síť MAS 2023). Místní akční skupina musí mít ve své struktuře více než 50 % zastoupení místních obyvatel, kteří se angažují v různých oblastech, včetně zemědělských i nezemědělských aktivit a členů nestátních neziskových organizací a dobrovolníků s pevně vymezenými úkoly. Je nezbytné, aby ve struktuře MAS byli zahrnuti, jak mladí jedinci, tak i ženy. Zbýlá část místní akční skupiny je tvořena pracovníky ve veřejné správě na komunální i státní úrovni (Ministerstvo zemědělství 2008).

Obr.1: Mapa MAS na území ČR; Zdroj: Národní síť MAS 2023

„Národní síť MAS má jasně danou organizační strukturu znázorněnou na Obrázku 2.“ Nejvyšším řídicím orgánem je Valná hromada, na kterou má každá členská MAS právo delegovat své zástupce, avšak pouze jeden z těchto zástupců disponuje rozhodujícím hlasem. K datu 01.05.2023 měla Valná hromada celkem 172 řádných členů. Jejich povinností je schvalovat zprávy o činnosti, včetně hospodaření a účetní závěrky, volit členy Kontrolní komise a rozhodovat o výši členských příspěvků. Statutárním a výkonným orgánem je Výbor NS MAS, který má na starosti organizaci běhu spolku a správu finančních prostředků. Svou činností je odpovědný Valné hromadě a skládá se z třinácti členů, reprezentujících jednotlivé kraje, s výjimkou hlavního města Prahy. Na dodržování stanov, interních směrnic a efektivní hospodaření dohlíží pětičlenná Kontrolní komise. V případě, že se nadpoloviční většina členských MAS v určitém kraji dohodne, může být založeno Krajské sdružení MAS. Jeho struktura a orgány jsou podobné jako u NS MAS, ale jeho účelem je propagace principů LEADER v daném regionu pro členy i nečleny NS MAS (Národní síť MAS ČR 2023).

Organigram NS MAS: Rozcestník na koho se s čím obracet?
2023

Obr.2: Organigram NS MAS; Zdroj: Národní síť MAS 2023

3.3 Principy fungování

Pro efektivní fungování místních akčních skupin je klíčové dodržování základních principů. I když nejsou explicitně definovány, lze je chápat jako normy chování, jež je vhodné cítit z hlediska etiky a morálky. Mezi tyto principy patří transparentnost, otevřený přístup a etický kodex. Transparentnost je praktickým projevem interních procesů MAS a vyžaduje pravidelné a včasné zveřejňování informací o výzvách, podmínkách pro podání žádostí a kritériích hodnocení projektů. Důraz je kladen na snadnou přehlednost procesů a respektování etických standardů. Otevřený přístup a transparentnost jsou úzce propojeny a umožňují MAS přijímat nové členy, což přispívá k rozmanitosti a kontrole činností, podporuje místní demokracii a aplikuje princip "zdola nahoru" v souladu s metodou LEADER. Etický kodex je souborem pravidel, která členové orgánů MAS musí dodržovat. Zahrnuje objektivní a kvalifikované rozhodování, vyvarování se střetům zájmů a neupřednostňování jednotlivců nebo skupin. Důležitým bodem je také nepřijímání darů, aby byla zajištěna nezávislost a integrita rozhodovacího procesu (Mottlová 2023). Členy této skupiny tvoří zástupci veřejného, sociálního a hospodářského sektoru. Jejich partnerství je základem, který přesahuje veškeré rozdíly vyplývající z individuálních zájmů nebo místa bydliště. Členové těchto tří sektorů pocházejí z různých obcí a vesnic, které spadají do působnosti místní akční skupiny. Jejich spolupráce je založena na dobrovolnosti, přičemž jednají v zájmu venkovských komunit a využívají své vlastní zdroje. Při rozhodování o budoucnosti svých vesnic mají plné právo na vyjádření svých názorů (Zajda 2014). Jedním z úkolů místních akčních skupin je podpora diverzifikace hospodářské struktury venkovských oblastí (Zajda a Dzikowska 2012). Jako

hlavní rámec pro řešení různých globálních výzev je obecně vnímána Agenda OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Mnohé z těchto výzev se často projevují na lokální úrovni a vyžadují řešení na regionální nebo místní úrovni. Národní strategie regionálního rozvoje a financování z hora dolů jsou významnými motory činností různých regionálních aktérů (Vávra et al. 2022). Tempo, s jakým je nová myšlenka na změnu paradigmatu rozvoje venkova přijímána a adaptována, je diferencované v závislosti na délce členství v Evropské unii (Székely 2018).

3.4 Financování

Členství v MAS je příležitostí k získání finančních prostředků z evropského programu LEADER a MAS se tak stává atraktivním partnerem regionálního rozvoje (Varvažovská a Prášilová 2012). Financování MAS je založeno na obdobných zásadách jako u jiných neziskových organizací, přestože nejsou začleněny do struktury veřejné správy. Jejich výdaje se skládají z režijních nákladů a nezpůsobilých výdajů. Režijní náklady jsou spojeny s dotačním rozpočtem a zahrnují administrativní náklady programu LEADER. Nezpůsobilé výdaje zahrnují drobné výdaje, úroky z úvěrů a náklady spojené s přípravou projektů, které nejsou financovány z dotací a musí být hrazeny z vlastních zdrojů MAS. Z tohoto důvodu se snaží MAS generovat příjmy skrze komerční aktivity, jako jsou členské příspěvky, dotační poradenství, propagační a nakladatelská činnost, školení nebo zpracování žádostí o dotace. Investice z těchto zisků jsou pak v souladu s platnou legislativou a s vědomím členů využity k vlastnímu rozvoji. V případě, že místní subjekty vnímají MAS pozitivně a vidí její přínos pro rozvoj regionu, mohou ji podporovat i formou finančních darů, bezplatného pronájmu prostor nebo materiálními dary (Florian 2012). V souladu s principem subsidiarity by měla být iniciativa k rozvoji venkova svěřena místní úrovni správy, s řízením a rozhodováním v rukou místních komunit. Financování MAS z centrálního zdroje je nezbytné, aby mohly efektivně fungovat a provádět program, avšak to vyžaduje více než pouhé rozdělování prostředků. Pro plnění svého poslání a podporu místního rozvoje je nezbytné, aby MAS byly schopny plnit své úkoly a bylo jim poskytnuto potřebné finanční zajištění a regulační podmínky (Kis a Szekeresne 2011). Místní akční skupiny projevují schopnost provádět komplexní opatření, která zahrnují široké spektrum hospodářských a sociálních otázek v regionech, kde působí. Jejich iniciativy přímo ovlivňují rozvoj venkovských oblastí tím, že podporují projekty, které přinášejí alternativní přístupy k získávání příjmů, diverzifikují trh s produkty a službami. Současně usilují o udržitelný rozvoj prostřednictvím ochrany životního prostředí a zajištění bezpečnosti a lepších životních podmínek (Florescu a Rahoveanu 2021). Místní venkovské akční skupiny jsou v rámci iniciativy LEADER financovány prostřednictvím programů rozvoje venkova členských států za posledních 30 let s cílem pokrýt dvě kategorie potřeb: především finanční podporu nejlepších projektů na jejich vlastním území, které odpovídají místním potřebám, a za druhé zajištění vlastních provozních nákladů a nákladů na animaci (Crunteanu a Fintineru 2022). MAS představují aktivní platformu pro spolupráci mezi obcemi v Evropě. Mezi klíčové benefity patří financování z EU a schopnost generovat ekonomické výnosy a podněcovat rozvoj lokálních komunit. Metodika pro hodnocení výkonnosti MAS je stanovena jak Evropskou unií, tak i vnitrostátními orgány (Vrabková a Šaradín 2017). Z jedné strany je prováděna teoretická

analýza kvality rozpočtů, zatímco na druhé straně se zkoumá struktura výdajového rozpočtu (Bumbescu 2015).

3.5 Lidské zdroje

V praktickém uplatnění je zvýšení postavení a spolupráce regionálních aktérů klíčové pro udržitelnou transformaci venkovských oblastí. Průzkum zdůrazňuje obecné principy endogenního rozvoje, které kladou důraz na lokální zdroje, včetně lidského potenciálu a sociálního kapitálu (Dlouhá et al. 2022). Percepce hraje klíčovou roli při propojení lidských aktivit s územními aspekty a při spojení hospodářského rozvoje s udržitelností (Menzoni et al. 2018). Přeměna místních zdrojů na výhodu prostřednictvím podpory lokální identity má za cíl zajištění konkurenceschopnosti a udržitelnosti venkovských oblastí (Ribašauskienė a Šalengaitė 2011). Efektivitu MAS lze posuzovat také skrze distribuci rolí mezi svými zaměstnanci. Fungování MAS by nemělo spočívat pouze na jednotlivcích, ale mělo by být založeno na dobře organizované práci a vhodném obsazení různých pozic. Řízení a koordinaci aktivit MAS zajišťuje manažer, jehož odpovědností je personální správa, public relations a komunikace s veřejností. Manažer připravuje podklady pro jednání a poskytuje obsahovou podporu. Administrativní záležitosti a provoz kanceláře jsou v rukou administrativního pracovníka, který asistuje ostatním zaměstnancům, stará se o dokumentaci a archivaci a zpracovává zápisy z jednání MAS. Projektový manažer má za úkol správu programů LEADER, včetně individuálního poradenství a spolupráce na komerčních projektech. Účetnictví a kontrolu finančních toků zabezpečuje finanční manažer, zatímco grantový poradce/koordinátor se zabývá přípravou projektů, hledáním dotací a koordinací obchodních iniciativ (Pelcl et al. 2008). Správa lidských zdrojů je v podstatě klíčovým prvkem udržitelnosti organizace a základem pro podporu rozvoje sociální odpovědnosti v každém podniku (Tabbodi et al. 2023). V souladu s mezinárodními standardy jsou klíčovými strukturálními prvky procesu rozhodování a komunikace s členy organizace a všemi zainteresovanými stranami. V tomto kontextu může způsob a charakteristika komunikace vedoucího s členy vzdělávací organizace během správy lidských zdrojů přispět k úspěšnému výkonu vedoucích rolí a funkcí, včetně motivace, stimulace, delegování pravomocí a dalších aspektů (Tsantakis 2023).

3.6 Leader

Název vychází z francouzského "Liaison Entre Actions Développement de l'Économie Rurale", což znamená propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku. LEADER je od r.2007 IV. Osou Programu rozvoje venkova v ČR. Jde o vícerozměrný proces, který propojuje ekonomické, sociokulturní a ekonomické cíle. Základní principy LEADER jsou uvedeny v Nařízení Evropského parlamentu a Rady č.1698/2005. Jsou shrnuty do sedmi zákl. bodů: 1. vytvoření integrované rozvojové strategie, 2. spolupráce ve veřejně-soukromém partnerství, 3. přístup zdola nahoru, 4. víceodvětvové provádění rozvojové strategie, 5. inovace – nalézání nových řešení problémů, 6. spolupráce – podpora společným projektům MAS v rámci ČR i EU,

7. vytváření místních sociálních sítí – výměna zkušeností mezi skupinami (Ministerstvo zemědělství 2009). Hodnotit LEADER lze pouze v širším společenském kontextu. Iniciativa LEADER spíše naznačuje, jak postupovat, než co je konkrétně třeba dělat. Hlavní dva směry, což jsou místní rozvojové síly (vnitřní faktory) a nadregionální sítě (vnější faktory), působí společně. Tudiž nejde o dva protichůdné koncepty, ale o doplňující se použití obou myšlenek v navázání na přístup zdola nahoru. Prostřednictvím MAS je do procesu vložen lidský, sociální i ekonomický kapitál (Pechrová a Boukalová 2015). Na uskutečnění důležitých projektů není často potřeba hodně peněz. Stačí, aby došlo k propojení podniků občanů s podnikatelskou podporou a neziskovými organizacemi. Toto partnerství různorodých skupin je samotnou podstatou iniciativy LEADER a důvodem jejího vzniku (Skála 2018). LEADER představuje participativní strategii, která se opírá o zapojení místních aktérů a využívá regionální financování pro podporu projekčních iniciativ. Implementace LEADERu má bohatou historii. Nicméně v současném období financování je patrný nedostatek inovací a omezené zapojení místních aktérů do rozhodovacího procesu (Pollermann et al. 2014). V rámci iniciativy LEADER+ je "partnerství" charakterizováno jako konstelace aktérů, kteří díky své legitimitě či znalostem regionu disponují vhodnou pozicí pro sdílení odpovědnosti za strategická rozhodnutí týkající se konkrétních místních výzev (Atkočiunienė 2007). Místní akční skupiny, s důrazem na partnerství veřejného a soukromého sektoru, jsou v dnešní době standardním postupem při správě venkovských oblastí. Tento přístup je součástí rámce Evropské unie LEADER, který slouží jako prostředek pro podporu rozvoje venkovských oblastí na místní úrovni (Gargano 2021). Přístup Leader je zastřešen sedmi zásadami, jež by měly být systematicky prezentovány v průběhu celého procesu implementace. Víceúrovňová správa, jako klíčový prvek implementace přístupu Leader, zahrnuje řízení a provádění programu rozvoje venkova, jenž je prostřednictvím tohoto přístupu realizován. Současně se zde formují Místní akční skupiny (MAS) jako zprostředkovatelé přístupu na místní úrovni. Různé úrovně mohou mít podpůrný či restriktivní dopad na dodržování zásad programu Leader při distribuci finančních prostředků (Bumbalová et al. 2016). Iniciativa LEADER je v kontextu evropského normativního institucionálního modelu příkladem významného pokroku směrem k územní správě. Pro realizaci této politiky byly zřizovány a využívány MAS (Galindo-Pérez-de-Azpillaga a Foronda-Robles 2018).

3.7 Venkovská oblast ČR

Česká republika je střeoevropským státem o celkové rozloze 78 860 km² s 10,2 mil. obyvateli. Z evropského pohledu zde převažuje charakter podhorské a horské oblasti. Administrativně se dělí na 14 samosprávných krajů. Zhruba polovinu rozlohy státu zaujímá zemědělská půda (Ministerstvo zemědělství 2006). Podle metodiky OECD, která definuje venkov, jsou za venkovský prostor považována sídla s méně než 2 000 obyvateli. Tento klasifikační systém zahrnuje téměř 90 % všech obcí v České republice. Venkov je často spojován s pojmy jako klid, pohoda a kvalitní životní prostředí. Nicméně na těchto územích žije pouze necelých 27 % populace (Poláková 2018). Rozvoj venkova je předmětem častých diskusí, avšak neexistuje jednomyslná shoda ohledně jeho měření. Existuje široká škála kritérií, zahrnující hospodářské, sociální, kulturní nebo environmentální faktory, která lze využít k

hodnocení rozvoje venkovských oblastí (Straka a Tuzová 2016). Venkovské oblasti v České republice čelí výzvám spojeným s odlivem mladých lidí a poklesem úrovně vzdělání. Tyto problémy jsou zesilovány nedostatečným a nekonzistentním přístupem k řešení rozvojových otázek venkova. Je nezbytné tyto problémy adresovat na všech úrovních, tj. na úrovni státní, regionální a lokální. Současné opatření, včetně legislativní a právní podpory, nedostatečně reflektují význam těchto otázek. V současné době jsou veškeré rozvojové plány předkládány k posouzení místním samosprávám. Tyto samosprávy spolupracují s MAS při výběru návrhů, které jsou realistické a finančně proveditelné. Nicméně rozvojové cíle, které by mohly fungovat na širším území, často narazí na významné překážky jak "shora", tak "zdola" (Pártlová a Hron 2016). Absence realistické vize pro budoucnost evropských venkovských oblastí a nedostatek potřebných kvalifikací pro diverzifikaci aktivit, což je klíčové pro multifunkční rozvoj, jsou stále naléhavější. MAS může představovat vhodné řešení pro transformaci potenciálu místních komunit do reality a podporu nového přístupu k rozvoji venkovských oblastí v Evropě. To umožňuje komunitám využívat nové strategie k udržení nebo zvýšení konkurenceschopnosti, optimalizaci svých zdrojů a překonávání výzev, jako je stárnutí populace, nedostatek zdravotní péče, nedostatek pracovních příležitostí a nerovnoměrný rozvoj ve srovnání s městskými oblastmi (Balint et al. 2023).

3.8 Regionální rozvoj

Regionem se územní entita determinovaná administrativními hranicemi obcí, okresů, krajů či asociací, jejíž rozvoj je podporován v souladu se Zákonem o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb. (Čmejrek et al. 2004). Místní akční skupiny projevují schopnost systematického jednání, které zahrnuje komplexní zpracování všech hospodářských a sociálních otázek v regionech, kde působí. Opatření realizovaná prostřednictvím MAS mají přímý vliv na venkovský rozvoj tím, že podporují projekty, jež přinášejí alternativní příjmové zdroje. Diverzifikaci trhu s produkty a službami a prosazují udržitelný rozvoj skrze ochranu životního prostředí a zlepšení bezpečnosti a životních podmínek (Florescu a Rahoveanu 2021).

Regionální rozvoj může být analyzován z různých perspektiv, přičemž dva základní přístupy lze identifikovat na praktický a akademický. Z praktického hlediska se regionální rozvoj zaměřuje na optimalizaci využití a maximalizaci potenciálu konkrétního geograficky definovaného území prostřednictvím systematického plánování socioekonomických aktivit a účelného využívání přírodních zdrojů. Tento přístup vede k posílení konkurenceschopnosti soukromého sektoru, zlepšení životní úrovně obyvatelstva, ochrany životního prostředí a podobně. Praktický přístup se většinou realizuje na úrovni praktických implementací a operativních opatření. Naopak, akademický pohled na regionální rozvoj se opírá o aplikaci teoretických konceptů a metodologických přístupů z oblasti ekonomie, geografie a sociologie k analýze jevů, procesů a interakcí v rámci definovaného geografického prostoru. Tento přístup zkoumá komplexní vztahy mezi přírodními faktory, ekonomickými mechanismy a sociálními strukturami v daném regionu. Akademický přístup podporuje hlubší pochopení regionálního rozvoje prostřednictvím systematického výzkumu a analýzy, zejména na úrovni akademických institucí a výzkumných center (Wokoun et al. 2008). Rozvoj venkova představuje koherentní soubor lidských intervencí za účelem podpory a posílení venkovských oblastí prostřednictvím

implementace politických opatření, principů, pravidel a rámců. Cílem těchto opatření je zachování charakteristických rysů venkovských oblastí prostřednictvím komplexního přístupu, který zahrnuje ekonomickou dimenzi (podpora konkurenceschopnosti), environmentální aspekty (ochrana přírodních zdrojů a krajiny), sociální faktory (zachování odolnosti venkovských sídel a regionů) a vědecko-institucionální rozměr (posílení relevantních znalostí relevantních pro formulaci politik občanské společnosti) (Poláková 2018). Ve vyspělých zemích jsou venkovské oblasti provázány složitou sítí sociálních, politických a historických faktorů. Tyto regiony často čelí různým formám nejistoty. V důsledku této komplexity dochází často ke střetu mezi implementovanými opatřeními a stanovenými cíli a prioritami rozvoje venkova. K překonání tohoto významného problému je klíčové získávání relevantních poznatků od místních zainteresovaných stran. V souladu s touto zásadou Evropská komise podporuje přístup komunitně orientovaného lokálního rozvoje, který je realizován prostřednictvím aktivit místních akčních skupin (Sisto et al. 2018). V rámci iniciativ územní spolupráce či procesů regionálního rozvoje, je nezbytné klást důraz na konsensuální prioritizaci, která vychází z relevantních strategií územního rozvoje a na vypracování společného programu prostřednictvím participativního procesu (Maia a Badalotti 2019).

3.9 Aktéři rozvoje venkova

V roce 1991 společně MZE, MŽP a Ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj České republiky založilo Program obnovy venkova (POV). Ze zkušeností získaných od ostatních evropských zemí se ministerstva snažila dotační politikou podporovat spolupráci venkovských subjektů k obnově a zlepšení života na venkově (Majerová a Herová 2009). 13.10.1997 vešel v platnost zákon č.252/1997 Sb. Zákon o zemědělství §2c a POV byl přejmenován na Program rozvoje venkova. Pokračuje sedmiletými obdobími, ve kterých se dotační tituly zaměřují na určitý typ podpory, který je pro danou oblast skutečně potřebný (Ministerstvo zemědělství 1997). Podpora může být poskytována buď ve formě finanční nebo nefinanční. Finanční podpora zahrnuje různé nástroje, jako jsou dotace, úvěry, záruky a daňové a rozpočtové stimuly. Nefinanční podpora naopak zahrnuje administrativní opatření, poradenství, propagaci a strategické plánování (Wokoun a Mates 2006). Aktéry zapojené do procesu rozvoje venkova lze klasifikovat podle jejich hierarchického postavení na národní, regionální a lokální úrovni, nebo podle formálnosti jejich struktury na institucionalizované (například veřejná správa), částečně institucionalizované (například neziskový sektor) a neformální (například obyvatelé nebo jejich zájmové skupiny). Na mikroregionální úrovni je zpravidla největší počet aktérů zapojených do procesu rozvoje. Zvláště významnou roli zde hrají Místní akční skupiny, které fungují jako prostředníci při zajišťování základních potřeb obcí souvisejících se zlepšením kvality života a rozvojem území. Mezi těmito potřebami mohou být zahrnuty iniciativy zaměřené na zlepšení infrastruktury, vytváření nových pracovních příležitostí, zlepšení dostupnosti zaměstnání, potlačení migrace mladých lidí z venkova a tím snížení stárnutí populace v regionu (Binek et al. 2009). Demografický průzkum v rámci iniciativ pro udržitelný místní rozvoj je klíčovým prvkem pro pochopení asociativních entit v daném regionu. Mezi tyto asociativní subjekty patří politické strany, nevládní organizace, zemědělská družstva. Místní akční skupiny fungují jako katalyzátory pozitivních proměn,

politického vlivu a odolnosti komunit. Důraz je kladen na potenciální vliv demografických charakteristik, zejména věku a pohlaví, na vnímání, priority a participaci jednotlivců v těchto entitách. Věková struktura formuje vnímání socioekonomických otázek, zatímco genderové aspekty ovlivňují perspektivy v rámci udržitelného místního rozvoje (Stanciu a Stan 2023). Regionální rozvojové strategie představují klíčový strategický nástroj pro koordinaci regionálních investičních projektů. Nicméně mezi aktéry zapojenými do regionálního plánování panuje značně rezervované hodnocení o jejich schopnosti vést regionální investice, což je ovlivněno politickými, institucionálními a metodologickými faktory (Salamanca Osorio 2023).

3.10 Aktivity MAS

Nedostatek realistické vize budoucnosti evropských venkovských oblastí a nedostatečná kvalifikace v procesu diverzifikace aktivit, která by mohla položit základy pro multifunkční rozvoj venkova, se stává stále naléhavějším problémem. Místní akční skupiny představují potenciální mechanismus, jak proměnit transformaci potenciálu místních komunit v konkrétní opatření a podpořit tak nový přístup k rozvoji evropských venkovských oblastí. Tyto komunity jsou schopny využívat inovativní přístupy k zachování nebo zvýšení své konkurenceschopnosti, efektivněji využívat své přírodní a lidské zdroje a překonávat různé výzvy, jako je stárnutí populace, nedostatek zdravotnických služeb, nedostatek pracovních příležitostí nebo nerovnoměrný rozvoj ve srovnání s městskými oblastmi (Balint et al. 2023). Rozsah činnosti místních akčních skupin je prvek určující a faktor ovlivňující podnikání na venkově (Greta a Tomczak-Wozniak 2013). Impulsem by měly být nové projekty a větší aktivita a integrace obyvatel. Např. rozšířením znalostí o tradicích a národním dědictví a akcemi určenými k integraci místních komunit (Hoffmanna a Hoffmann 2018). Místní akční skupiny ve své roli v politice rozvoje venkova EU reflektují endogenní přístup. Ten zdůrazňuje význam vnitřních zdrojů a iniciativ pro rozvoj venkovských oblastí. MAS využívají kooperaci svých členů a sociálních sítí jako prostředek ke splnění cílů, které jsou definovány v rámci jejich strategických plánů, jež jsou vypracovány na základě předpisů EU týkajících se rozvoje venkova (Boukalová et al. 2016). Místní akční skupiny jsou navrženy jako flexibilní rámec pro výměnu nápadů a diskusí o otázkách lokálního zájmu a iniciativách zaměřených na podporu ekonomických aktivit. Lokální partnerské struktury mají schopnost flexibilně organizovat své aktivity v souladu s konkrétními problémy a prioritami, kterým čelí. Mezi tyto aktivity může patřit propagace značky produktů vyráběných v dané oblasti, posílení image turistických atrakcí, podpora tradičních řemeslných dovedností a výrobků a další (Mosora 2012). MAS poskytují podporu a služby pro regionální rozvoj a hospodářský růst venkova. Cílem je posílení lokální identity, podpora zaměstnanosti, tvorba kvalitního a udržitelného životního prostředí a zlepšení ekonomické a sociální situace v daném regionu. Jsou klíčovým hráčem při podpoře a rozvoji různých oblastí ve venkovských regionech. Konkrétně se zaměřují na podnikání a nabízejí široké spektrum služeb, včetně poskytování poradenství a informací malým a středním podnikům o dostupných finančních prostředcích, které mohou využít k rozvoji svých aktivit. V oblasti rozvoje venkova MAS poskytují podporu zemědělství, venkovské infrastruktuře a cestovnímu ruchu. To zahrnuje finanční pomoc a odborné poradenství pro venkovské

podnikatele, kteří hrají klíčovou roli v udržení a posílení ekonomiky venkovských oblastí. V sociální sféře se MAS angažují v projektech zaměřených na vzdělávání, kulturu a zdraví, s cílem zlepšit životní podmínky a sociální soudržnost v regionech. Tímto způsobem přispívají k posílení sociální struktury a rozvoji lidského kapitálu ve venkovských oblastech. V neposlední řadě MAS podporují regionální partnerství tím, že propojují regionální partnery a koordinují spolupráci mezi územními samosprávami, neziskovými organizacemi a podniky. Tento přístup posiluje synergii a efektivitu akcí směřujících k rozvoji regionálních ekosystémů a podnikatelského prostředí (Státní zemědělský intervenční fond 2013).

3.11 MAS v zahraničí

MAS pracují a existují ve více než 30 zemích po celém světě. V Asii se pracuje na projektech na rozvoj turismu a ochrany přírodního dědictví, v Africe na podpoře udržitelného zemědělství a výměně zkušeností v oblasti zemědělských technik a zlepšení vzdělávání. Každá oblast má svá specifika, přesto je vždy cílem MAS posílení regionálního rozvoje a efektivní využití dostupných zdrojů pro zlepšení kvality života obyvatel ve venkovských oblastech (Skála 2018). Díky MAS se v Irsku podařilo zvrátit trend vyliďňování venkovských oblastí, což vedlo k posílení ekonomiky a vytvoření nových pracovních příležitostí. Kromě toho bylo založeno 150 nových firem a došlo i k významnému zlepšení stavu životního prostředí v některých oblastech se zastavěným územím (Wade a Rine 2011). V rybochovných oblastech se prostřednictvím zapojení místních akčních skupin pro rybolov usiluje o komunitně řízený místní rozvoj s cílem zvýšit zaměstnanost a územní soudržnost. Toho se dosahuje propojením místních zainteresovaných stran při výběru a realizaci projektů odpovídajících specifickým potřebám oblasti FLAG a jejích rybářských komunit (Miret-Pastor et al. 2020). V regionu Junín v Peru se subjekty místní akční skupiny zaujímají o zodpovědný přístup k implementaci principů investování do zemědělských a potravinářských systémů (Jimenez Aliaga et al. 2022). V "země vinic a vína" v rumunské oblasti Vrancea se MAS aktivně angažují v podpoře rozvoje prioritních odvětví, jako je cestovní ruch, infrastruktura, podpora malých a středních podniků a zemědělství (Nedelcu et al. 2015). V Lotyšsku je teritoriální rozložení projektů místních akčních skupin charakterizováno asymetrií a nedostatečnou komplexností. Hlavními faktory jsou demografický úbytek ve venkovských oblastech, nedostatek aktivních obyvatel a velké vzdálenosti od území k jeho centru. Hlavním cílem je realizovat aktivity, které zapojí mladé jedince do projektů zaměřených na potřeby mládeže (Silina et al. 2012). V Bulharsku se MAS snaží o posílení endogenního rozvoje ve venkovských oblastech (Doitchinova a Stoyanova 2014). Po celém území Nového Zélandu se angažuje více než šest set komunitních iniciativ v revitalizaci degradovaných lokalit a v posilování ochrany a obnovy stanovišť pro původní druhy. S narůstajícím poklesem biologické rozmanitosti se agentury pro správu přírodních zdrojů stále více spoléhají na tato sdružení, aby posílila úsilí o ochranu biodiverzity na národní úrovni (Peters et al. 2015). Italské strategie rozvoje venkova jsou významně ovlivněny Společnou zemědělskou politikou Evropské unie. Většina programů zaměřených na venkovské oblasti v horských oblastech se soustředí na primární sektor. Provincie prošla významnými strukturálními transformacemi, jako jsou investice do odlehlých venkovských regionů a

dopravní infrastruktury, což umožnilo zemědělcům zůstat ve svých domovech a rozvíjet turistický ruch. (Rizo 2013) Maďarsko zaměřuje svou pozornost na regiony vzdálenější od Balatonu, kde se vyskytují významné demografické a sociální disparitní MAS. Využívají metodiku LEADER ke stimulaci rozvoje turistiky mimo oblast Balatonu, aktivní zapojení mladých lidí do rozvoje venkova a vytváření distribučních kanálů pro produkty určené pro trh v okolí Balatonu (Kovács a Nemes 2019). Termín mezisektorová spolupráce označuje dobrovolnou a institucionalizovanou koordinaci mezi subjekty reprezentujícími veřejný, soukromý a občanský sektor. Koncept partnerství je spojen s inovativními přístupy k regionálnímu a místnímu rozvoji v rámci Evropské unie. Jednou z hlavních oblastí, kde se tyto přístupy aplikují, je rozvoj venkovských oblastí, kde se partnerství materializuje ve formě místních akčních skupin (Pawlowska et al. 2012).

Závěrem lze shrnout, že v úvodu devadesátých let Evropská unie začala aktivně přistupovat k řešení výzev, kterým čelily venkovské oblasti. Jako reakci na tyto problémy byl již v roce 1991 představen program LEADER, který představoval potenciální rámec pro jejich řešení (Parlinska a Ignar 2016). Po zahájení tohoto programu začaly vznikat první Místní akční skupiny, které byly koncipovány jako nástroj pro zvládání výzev týkajících se rozvoje venkova (Staic a Vladu 2021). Objevila se rozmanitá paleta nadnárodních sociálních hnutí, sítí a organizací, které směřují k vytvoření vyváženějšího a spravedlivějšího globálního uspořádání. Vzestup těchto hnutí, vycházejících z pohybu zdola s pevnou podporou ve voličské základně a vysokou schopností prosazovat zájmy na lokální i globální úrovni, představuje v této souvislosti významný fenomén (Batliwala 2002). Cílem MAS je schopnost posilovat pocit sounáležitosti obyvatelstva se svým územím. Zahrnuje identifikaci těch přírodních, zemědělských, historických a kulturních zdrojů, ke kterým lidé cítí sounáležitost (Menconi et al. 2018).

4 Vlastní práce

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na hodnocení činnosti místní akční skupiny Brána do Českého ráje. V první části je detailně představena MAS, její struktura, územní působení a aktivity, které vykonává. Druhá část se skládá z vlastního výzkumu, který je prováděn formou dotazníkového šetření s aktéry žijícími na území MAS.

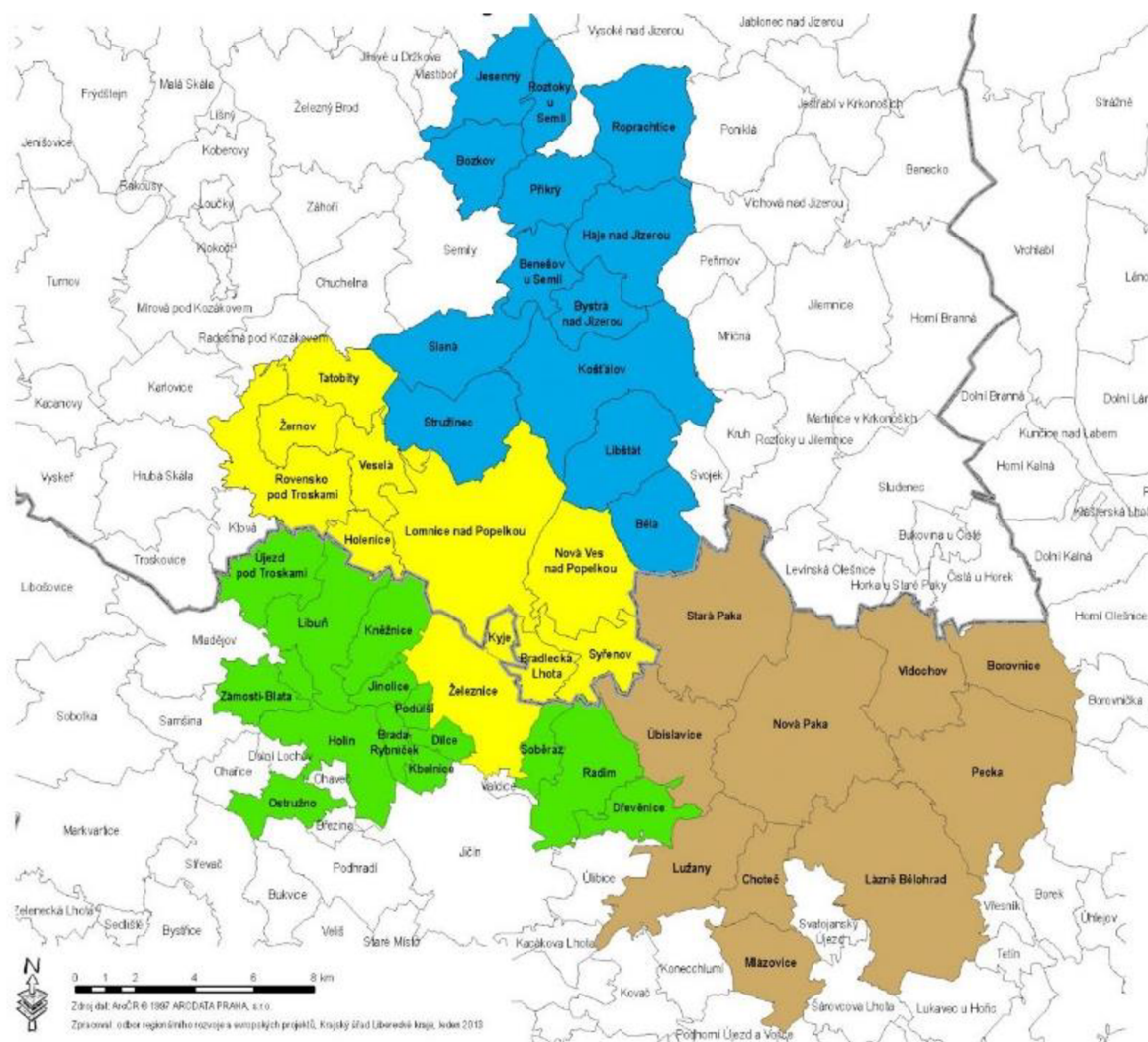
4.1 Místní akční skupina Brána do Českého ráje

Místní akční skupina – MAS Brána do Českého ráje vznikla v reakci na naléhavou potřebu koordinace podpory venkovských iniciativ v rámci původně dvou mikroregionů – Svazku obcí Brada a mikroregionu Tábor. Následně se k nim připojily další obce v okolí Nové Paky. Toto sdružení bylo založeno dne 7. listopadu 2006 v souladu se zákonem č. 83/1990 Sb., ve znění pozdějších úprav, na základě principů evropského programu LEADER. V roce 2013 se k MAS připojil další mikroregion Pojizeří, který sdružuje celkem 13 obcí. V současné době zahrnuje území MAS celkem 48 obcí o rozloze 450,9 km². Sídlo sdružení se nachází v Nové Pace, na adrese Dukelské náměstí 39 (v prostorách Městského úřadu v Nové Pace), a jeho kancelář je umístěna na adrese L. Mašínové 1930, také v Nové Pace. Všechny složky MAS zabezpečují vyvážené zastoupení delegátů z každého ze čtyř regionů: území Brada, Tábora, obcí z území Novopacka a Pojizeří. Dále je zachován vyvážený poměr mezi veřejným, neziskovým a podnikatelským sektorem.

Od roku 2015 má MAS právní formu zapsaného spolku a v roce 2016 obdržela od Ministerstva zemědělství Osvědčení o splnění standardů MAS, které úspěšně obhájila i pro další programové období 2021+.

4.2 Územní působnost

Všech 48 obcí souhlasilo s inkorporací svého správního území do operačního rámce Místní akční skupiny Brána do Českého ráje a je zahrnuto do kompetence CLLD pro období 2014–2020. Je důležité poznamenat, že územní pravomoc neimplikuje automatické členství v MAS. Každá obec může své území "přidělit" pouze jedné MAS. Toto území je pak zahrnuto a adresováno v rámci strategického dokumentu. „Určení územní působnosti je specifikováno ve Stanovách (článek II. Stanov) a znázorněno na Obrázku 3.“

Obr.3: Územní působnost; Zdroj: MAS Brána do Českého ráje Územní působnost. 2015

- modrá – Mikroregion Pojizeří (člen MAS)
- žlutá – MIKROREGION TÁBOR (člen MAS)
- zelená – Svazek obcí Brada (člen MAS)
- hnědá – jednotlivé obce členy MAS samostatně

4.2.1 Charakteristika – Mikroregion Tábor

IČ: 70801304

Sídlo svazku: Husovo náměstí 6, 512 51 Lomnice nad Popelkou

E-mail: info@lomnicko.cz

Předseda svazku: Mgr. Josef Šimek

Sdružení obcí má za cíl chránit společné zájmy a efektivně využívat zdroje a prostředky k podpoře projektů, které překračují kapacity jednotlivých obcí ohledně jejich rozsahu a významu.

Členské obce:

Kyje, Nová Ves nad Popelkou Bradlecká Lhota, Syřenov, Tatobity, Veselá, Železnice, Žernov, Holenice, Lomnice nad Popelkou, Rovensko pod Troskami

Pro rok 2024 schválilo Shromáždění zástupců Mikroregionu Tábor rozpočet ve výši 1.208 tis. Kč

4.2.2 Charakteristika – Svazek obcí Brada

IČO: 71183914

Sídlo svazku: Jinolice 39, 506 01 Jičín

E-mail:

Předseda svazku: Stanislav Kozákhelacervova@seznam.cz

Členské obce:

Brada – Rybníček, Dřevěnice, Jinolice, Kněžnice, Ostružno, Libuň, Radim, Soběraz, Holín, Újezd pod Troskami, Podůlší, Zámostí – Blata, Dílce, Kbelnice

Pro rok 2024 byl schválen rozpočet ve výši 32 tis. Kč

4.2.3 Charakteristika – Mikroregion Pojizeří

IČO: 69861285

Sídlo svazku: Košťálov 201, 512 02 Košťálov

Tel.: 734 538 413

Předseda svazku: Milan Havlík

Členské obce:

Košťálov, Benešov u Semil, Příkrý, Bystrá nad Jizerou, Jesenný, Libštát, Roztoky u Semil, Stružinec, Roprachtice, Bělá, Háje nad Jizerou, Bozkov, Slaná

Dobrovolný svazek obcí má za úkol koordinovat postupy k podpoře rozvoje regionu, ochraně životního prostředí a podpoře cestovního ruchu ve všech členských obcích.

Pro rok 2024 schválilo Shromáždění zástupců Mikroregionu Pojizeří rozpočet ve výši 331 tis. Kč

4.2.4 Charakteristika – region Novopacko a okolí

IČO: 75126001

Sídlo: Dukelské náměstí 39, 509 01 Nová Paka

Tel.: 493 760 189

Předseda svazku obcí: Hynek Krušina

Členské obce:

Stará Paka, Nová Paka, Úbislavice, Lužany, Choteč, Mazovice, Lázně Bělohrad, Pecka, Vidochov, Borovnice

Účelem svazku je zabezpečit trvale udržitelný rozvoj v regionu, ochraňovat a podporovat sdílené zájmy členských obcí a poskytovat finanční prostředky pro podporu kulturních aktivit, cestovního ruchu, ochrany životního prostředí, požární ochrany a dalších oblastí.

Pro rok 2024 nebyl dosud zveřejněn rozpočet. V roce 2023 hospodařil region s rozpočtem 410 tis. Kč.

4.3 Organizační struktura

Statutárním orgánem spolku je předseda Mgr. Josef Šimek, zastupující MIKROREGION TÁBOR, spolu s místopředsedy Mgr. Josefem Coganem, reprezentujícím město Nová Paka, a Přemyslem Šulcem, zastupujícím ZEOS LOMNICE, a.s.. Předseda spolku vykonává zastupování spolku v externích záležitostech, podepisuje relevantní dokumenty, svolává a řídí zasedání rady, koordinuje činnost kanceláře a je zastupován místopředsedou v době své nepřítomnosti.

Valná hromada spolku představuje nejvyšší rozhodovací orgán, složený z veškerých členů spolku. Její kompetence zahrnují určení hlavních cílů spolku, schválení strategických plánů, volbu a odvolání členů rady, kontrolního výboru a výběrové komise, rozhodování o změně územního rozsahu MAS, schvalování stanov a příspěvkového řádu, hodnocení hospodaření, projednávání výročních zpráv a rozpočtů MAS, rozhodování o likvidaci spolku, sloučení či změně jeho právního statutu a dohled nad činností spolku.

Rada spolku funguje jako výkonný orgán MAS, zajišťuje provoz mezi valnými hromadami, plní funkci programového výboru pro realizaci programů SCLLD, svolává valnou hromadu, schvaluje interní předpisy, jmenuje manažera SDLLD, přijímá nové členy, schvaluje žádosti o dotace, alokaci finančních prostředků, projekty k realizaci a vytváří zájmové skupiny.

Výběrová komise je pověřena hodnocením projektů podle stanovených kritérií, připravuje seznamy projektů pro podporu a předkládá je radě MAS. Jejím předsedou je Ing. Martin Mitlohner a skládá se z devíti členů, převážně ze soukromého neziskového sektoru.

Kontrolní výbor má za úkol monitorovat realizaci programů LEADER, projednávat výroční zprávy a hospodaření, dohlížet na výběr projektů a dodržování metodiky a provádět

hodnocení strategických dokumentů MAS. Jeho předsedkyní je Hana Štěrbová a členy jsou zástupci veřejného a soukromého sektoru.

Členská základna spolku je formována partnery MAS, kteří reprezentují veřejné a soukromé zájmy v území. Každý člen představuje určitou zájmovou skupinu, specializující se na konkrétní oblasti rozvoje v území MAS. Členem může být fyzická nebo právnická osoba, splňující kritéria stanovená stanovami spolku a po přijetí přispívá členskými příspěvky.

4.4 Socioekonomická charakteristika MAS

Brána do Českého ráje se lokalizuje na rozhraní Českého ráje a podhůří Krkonoš, cca 100 kilometrů na SV od metropole ČR. Tato oblast leží ve dvou krajích, konkrétně libereckém a královéhradeckém. Zahrnuje pět regionů obecního územního samosprávného celku: Semily, Turnov, Jičín, Nová Paka a Dvůr Králové nad Labem. Obyvatelstvo v této oblasti čítá přibližně 40 tisíc jedinců, což vede k hustotě zalidnění 88,7 obyvatel na čtvereční kilometr. Tento region lze označit za méně obydlený, neboť v Libereckém kraji dosahuje průměrná hustota obyvatel hodnoty 142,0 jednotek na kilometr čtvereční (což překračuje celostátní průměr), zatímco v Královéhradeckém kraji se pohybuje na úrovni 117 jednotek na kilometr čtvereční (zde je pod celorepublikovým průměrem 137 obyvatel) (MASBR 2024, Český statistický úřad 2024).

MAS Brána do Českého ráje je region s výjimečným životním prostředím, který není zasažen masivní ekologickou zátěží, ale vyžaduje zlepšení odpadového hospodářství a eliminaci nelegálních skládek. Nejeví větší známky široce rozšířené negativní ekologické zátěže a je zde zachován venkovský charakter. Historicky nebyly kontaminovány půdy, neprobíhaly rozsáhlé těžby, ani nebyly poškozeny lesy. I přes několik znečišťovatelů životního prostředí, převážně ve městech Nová Paka a Lomnice nad Popelkou a významnou skládku v Košťálově, se podařilo udržet relativně stabilní stav. Konflikty mezi zemědělstvím, průmyslem a ochranou přírody jsou běžné, stejně jako rostoucí doprava, která má negativní dopad. Část území MAS je součástí Chráněné krajinné oblasti Český ráj, zachovávající harmonickou krajinu, přírodní ekosystémy a kulturní dědictví. Spolu s dalšími maloplošnými chráněnými územími a začleněním do GEOPARKU Český ráj se jedná o významnou lokalitu z geologického hlediska a je součástí prestižní sítě UNESCO.

Zajímavým aspektem je, že 5 obcí charakterizovaných jako město zabírá 1/4 rozlohy MAS a v těchto lokalitách žije více než 1/2 populace. Více než šedesát procent obcí má do pětiset obyvatel.

Počet rezidentů v oblasti MAS se v nedávných letech ustálil kolem 40 tisíc, což naznačuje zpomalení růstu populace. Z demografických dat vyplývá tendence nárůstu podílu obyvatel ve věku nad 65 let. „Z analýzy Tabulky č.1 lze vyčíst, že míra stárnutí populace v oblasti MAS překračuje průměrnou úroveň v ČR i v Libereckém kraji.“ Královéhradecký kraj je na tom podobně. Hlavním důvodem je odchod mladých jedinců do měst. Mnoho obcí nemá dostatek prostředků na zajištění vyšší úrovně, kterou mladí lidé nyní vyžadují.

Tab.1 Porovnání základních věkových kategorií obyvatelstva MAS a index stáří k 31.12.2019

věk	Brána do Českého ráje	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Česká republika
0-14 (%)	15,5	16,3	15,6	16
15-64 (%)	63,1	63,4	62,8	64,1
65 a více (%)	21,4	20,3	21,6	19,9
index stáří	138,4	124,3	138,8	124,6

Zdroj: MAS Brána do Českého ráje, z.s. Socioekonomická analýza území MAS. Český statistický úřad 2024.

Podle starostů je patrné, že technická infrastruktura nedostatečně odpovídá současným standardům a normám. Například veřejné osvětlení, místní rozhlasové a telekomunikační sítě jsou sice běžnou součástí infrastruktury v obcích, ale vykazují vysokou spotřebu elektrické energie a výdaje na provozní péči. Kromě toho často chybí propojení s výstražnými systémy a dalšími moderními technologiemi. Nedostatek připojení k vodovodním a plynovým sítím a nedostatečné pokrytí čistírnami odpadních vod je dalším zásadním problémem. Zvýšené náklady projektů jsou způsobeny řídkou zástavbou, což ztěžuje situaci, zejména v menších obcích. Pouze omezený počet obcí má kompletně vybudovanou plynofikaci. Vodovodní sítě jsou zastoupeny ve větším počtu obcí, ale stále existuje významný podíl obcí, které nemají dostatečné pokrytí. Situace kolem kanalizace je nejsložitější, protože pouze menší počet obcí má úplné pokrytí, zatímco většina zůstává v tomto ohledu zaostalá. Například obec Bělá má kanalizaci zavedenou pouze u tří podnikatelských subjektů, což ilustruje rozsah nedostatků v infrastruktuře. Pouze omezený počet obcí je napojen na čistírny odpadních vod, což znamená, že mnoho obcí stále čelí výzvám týkajících se nakládání s odpadními vodami.

Život v místní akční skupině významně ovlivňuje doprava. Dopravní síť je poměrně dobře rozvinutá. Jsou zde dvě hlavní silnice první třídy. Tuto síť rozšiřují komunikace vedlejší. Velká část regionu je protkána hustou sítí místních silnic. Největší intenzitu dopravy má silnice I/16 mezi Mladou Boleslaví a Trutnovem, která je nejdůležitější pro závod Škoda Auto a.s. Silnice není většinou v hustě obydlené oblasti, s výjimkou části vedoucí Novou Pakou. Na druhou stranu druhá nejvytíženější silnice I/35 prochází jednotlivými obcemi a negativně ovlivňuje život v nich. Ze silnic II. třídy se nejvíce využívá trasa z Jičína do Semil přes Lomnici nad Popelkou. Pro obce je stav místních komunikací důležitou otázkou. Protože jsou za jejich stav zodpovědné a na jejich opravy a údržbu mají omezené prostředky.

Územím procházejí dvě hlavní železniční tratě 030 a 041, které spojují obě krajská města. Hlavním železničním uzlem je Stará Paka. V autobusové dopravě jsou v obcích MAS Brána do Českého ráje, výrazné rozdíly v počtu spojů v pracovních dnech a o víkendech. Četnost spojů závisí také poloze jednotlivých obcí, hlavně jejich blízkostí k hlavním komunikacím a větším městům. Proto jsou v menších obcích o víkendech fakticky izolovány osoby, které nevyužívají osobní dopravu. Tento problém se projevuje i ve všední dny večer. V některých obcích přijíždějí poslední spoje okolo šesté hodiny večerní. Lidé se musí spoléhat na omezený počet autobusů. Spoje jsou zajištěny převážně pro děti k cestě do škol.

V zemědělské oblasti MAS Brána do Českého ráje hraje ekoturismus významnou roli a má stále rostoucí potenciál pro rozvoj regionu. Díky své malebné přírodě a bohaté síti turistických tras je oblast oblíbená jak mezi domácími, tak zahraničními turisty. Zemědělci se

snáží podpořit tento trend rozvíjením agroturistiky a nabídkou ubytování na venkovských statcích, ochutnávkami místních produktů a aktivitami v přírodě. Venkovský charakter MAS Brána do Českého ráje je klíčový pro hospodářský rozvoj a ekonomickou stabilitu oblasti, zejména v zemědělství. Zemědělská půda na severní části území se převážně využívá pro živočišnou výrobu, která je stále více koncentrována do určitých oblastí. Louky slouží jako pastviny nebo pro přípravu krmiva. Některá zemědělská družstva zvažují využití půdy pro pěstování biomasy pro výrobu energie, což může mít negativní dopad na kvalitu půdy a retenci vody v krajině. Zpracovatelský průmysl na území MAS již zanikl, což vedlo ke vzniku menších firem specializujících se na zpracování živočišné a rostlinné výroby. Podpora těchto zemědělských podniků je klíčová pro zvyšování konkurenceschopnosti a zaměstnanosti v regionu. Zemědělská půda je na 61,1 % celkové rozlohy území, což je nad průměrem ČR (53,3 %), zatímco lesní pozemky jsou nižší. Tedy o 5,2 % méně, než je celostátní průměr ČR (33,9 %). Orné půdy mají stejný podíl jako průměr v ČR. Častější jsou zde ovocné sady. V jednotlivých obcích se však mohou vyskytovat rozdíly v závislosti na krajinářských charakteristikách. Žádná část území v MAS nepatří do oblasti LFA.

Skládka odpadu v Košťálově má kapacitu 2,8 mil. m³ a plánové využití je do r. 2036. Na území MAS je šest sběrných dvorů druhotných surovin a dvě kompostárny zpracovávající bio-odpad. Bioplynové stanice jsou rozmístěny v Bělé u Staré Paky, Vidochově, Staré Pace, Vidonicích a Soběrazi. Také jsou v oblasti registrovány dvě společnosti s ručením omezeným. Jedna recykluje plasty a druhá zpracovává elektronický odpad. Navzdory účasti obcí v systému třídění odpadů jsou finanční náklady na likvidaci smíšeného i tříděného komunálního odpadu vysoké. Legislativa neposkytuje obcím možnost nastavit pravidla pro platby za sběr a likvidaci odpadu, což brání v efektivní motivaci občanů k lepšímu nakládání s odpady.

Co se týče sportu je infrastruktura v podstatě závislá na velikosti obce. Největší možnosti poskytují města Nová Paka a Lomnice nad Popelkou. Skoro všechny obce, včetně těch menších, disponují sportovními hřišti. Nejčastěji fotbalovými a někdy i tenisovými kurty. Ve městech se nachází i víceúčelové sportovní haly, zimní stadiony a další vybavení. Například v Nové Pace je autokrosová a motokrosová trať, v Lomnici nad Popelkou umělá horolezecká stěna a Košťálov a Benešov u Semil má na svém území i golfové areály. Lyžařské vleky jsou zde běžné, ale často technologicky zastaralé, zejména v severní části MAS. Největší areály jsou skokanské můstky v Lomnici nad Popelkou a areál Máchovka v Nové Pace.

Rozdíly v kulturní vybavenosti jsou ještě znatelnější. Nejvíce jsou zastoupeny knihovny, kina a muzea, dále pak kulturní domy, sokolovny a další. Přestože se stav zlepšuje, je nutné investovat do mnoha objektů. V některých obcích úplně chybí prostory pro konání veřejných akcí.

Významné rozdíly mezi jednotlivými obcemi jsou patrné zejména v pestrosti spolkového života a škále událostí. Průměrný počet spolků na obec je relativně vysoký. Mezi nejběžnějšími spolky v oblasti patří tělovýchovné jednoty, sbory dobrovolných hasičů, myslivci, zahrádkáři a rybáři. Pro sbory dobrovolných hasičů je charakteristický nedostatek moderní požární techniky a nedostatek dobrovolníků ochotných se angažovat. Na území MAS mají také bohatou tradici divadelní spolky. Nejčastěji se spolky prezentují veřejnosti pořádáním plesů, zábav, divadelních představení. Oblíbené jsou např. dožínky, nebo jarmarky. I v této oblasti se většina spolků potýká s nedostatečným a zastaralým technickým vybavením a nedostatkem prostor. Organizace většiny událostí leží na bedrech obcí a jednotlivých spolků.

Množství dění v obcích přímo koresponduje s ochotou místních obyvatel, protože ti se nejen účastní událostí, ale také se podílejí na jejich organizování. Vzhledem k důležité roli, kterou spolky a aktivní občané mají, je klíčové zajistit jim kvalitní podmínky a tím podporovat soudržnost obyvatel s jejich komunitou. MAS každý rok finančně i materiálně tyto události podporuje.

Na území MAS je celkem 26 mateřských škol (vč. lesních) a 24 základních škol, z nichž polovinu tvoří malotřídky. Kromě toho jsou v obcích i další školy, včetně praktické a speciální školy a základních uměleckých škol. Střední školy jsou reprezentovány čtyřmi institucemi, přičemž tři z nich (včetně gymnázia) se nachází v Nové Pace a jedna v Lomnici nad Popelkou. Zcela zde chybí vysokoškolské vzdělávání. V rámci programu OPZ je v Nové Pace při Domě dětí a mládeže financován projekt vzdělávání dětí metodou Montessorri. I v oblasti školství jsou nutné velké investice do oprav zařízení. Příkladem je budování bezbariérových přístupů, zateplování budov, výměny oken a v neposlední řadě zkvalitňování výuky modernějším vybavením výukových pomůcek.

4.5 Strategie CLLD MAS 2021-2027

Snahou MAS Brána do Českého ráje je usilování o rozvoj a prosperitu regionu s vysokou životní úrovní obyvatel žijících v bohaté v kulturní a přírodní krajině Českého ráje a Podkrkonoší. Strategické plány zahrnují čtyři definované cíle, z nichž každý obsahuje specifické cíle a konkrétní opatření v rámci strategického plánu.

1. Dopravní a technické zařízení odpovídající potřebám.
2. Ideální prostředí pro podnikání, podpora místní ekonomiky a rozvoj cestovního ruchu.
3. Síť škol a vzdělávacích institucí dostupná obyvatelstvu.
4. Vysoká úroveň životního prostředí a krajinářského hospodaření v souladu s principy udržitelného rozvoje.

4.5.1 Podpořené projekty a celkové alokované částky v období 2014–2020

MAS Brána do Českého ráje, z.s. je nositel a realizátor Strategie komunitně vedeného rozvoje pro období 2014–2020 (= SCLLD). V tomto období byly schváleny tři programové rámce. „V následující Tabulce č.2 je shrnutí přijatých projektů v celkové alokační výši 114 168 395,58 CZK.“

Tab.2 Programové rámce na období 2014-2020

	opatření		alokace CZK
Programový rámec IROP	1.	bezpečná doprava	38 054 768,27
	2.	vzdělávání	16 498 113,56
	3.	hasiči	14 643 276,00
	4.	sociální služby	4 187 120,00
Programový rámec PRV	1.	Podpora zemědělských podniků	6 800 000,00

	2.	Podpora potravinářských podniků	2 500 000,00
	3.	Podpora podnikání na venkově	5 219 756,00
	4.	Neproduktivní investice v lesích	1 700 000,00
	5.	Pozemkové úpravy	3 500 000,00
	6.	Spolupráce MAS	6 628 538,00
			26 348 294,00
Programový rámec OPZ	1.	Sociální služby	5 000 000,00
	2.	Zaměstnanost	3 300 000,00
	3.	Prorodinná opatření	6 136 823,75
			14 436 823,75

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů MAS výzvy 2014-2020

4.5.2 Projekty vyhlášené pro období 2021-2027

Na programové období 2021-2027 vyhlásila MAS Brána do Českého ráje, z.s výzvy k předkládání žádostí o podporu ve dvou programových rámcích v celkové alokační výši 40 919 814,74 CZK. Programové rámce OPZ+ a SZP se zatím ještě připravují. „V Tabulce č.3 je shrnutí přijatých projektů v celkové alokační výši 40 619 814,74 CZK.“

Tab.3 Programové rámce na období 2021-2027

	opatření		alokace CZK
Programový rámec IROP	1.	doprava	18 000 000,00
	2.	cestovní ruch	4 619 814,74
	3.	hasiči	6 000 000,00
	4.	kultura – knihovny	9 000 000,00
			37 619 814,74
OP TAK	1.	technologie	3 300 000,00
			3 300 000,00

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů MAS výzvy 2021-2027

4.6 Komunitní aktivity

Projekt předložený místní akční skupinou byl úspěšný v rámci výzvy z Operačního programu Zaměstnanost plus č. 0_22_008 Podpora komunitně vedeného místního rozvoje registrační číslo: CZ.03.02.01/00/22_008/0000112, na který je finanční pomoc poskytována ze zdrojů Evropské unie. Předpokládaný rozpočet je 11 999 988 CZK. Bude soustředit na oblast sociální integrace a posilování rodinných vazeb. Konkrétně zahrnuje následující aktivity na

území MAS: organizaci komunitních táborů, provoz komunitního centra, dětských klubů, práci se skupinami ohrožených dětí, terapeutickou podporu pro ohrožené rodiny a další komunitní aktivity. Tato iniciativa bude probíhat od 1.1.2023 do 31.12.2025 a je určena pro různé cílové skupiny, včetně seniorů, osob se zdravotním postižením, rodin s dětmi, ohrožených rodin a veřejnosti obecně. Cílem projektu je poskytnout podporu rodinám a posílit rodinné vazby s cílem zvýšit jednotu a efektivitu rodinné struktury, podporovat rozvoj přirozených vazeb ve skupině a poskytnout rodičům vyvážený rodinný a pracovní život. Realizací aktivit jako jsou Komunitní tábory a Dětský klub se bude vytvářet prostředí pro kvalitní využívání volného času dětí po škole a během prázdnin, zatímco rodiče budou pracovat. Konkrétně se plánuje podpora 500 rodin prostřednictvím komunitních táborů během 3 let projektu a 30 rodin díky využití dětského klubu v Nové Pace. Aktivity zaměřené na práci se skupinou ohrožených dětí a terapeutickou podporu jsou určeny ke zlepšení sociálních podmínek ohrožených rodin s dětmi, snaze o lepší začlenění do společnosti a podpoře při řešení jejich problémů. Cílem je podpořit 40 ohrožených rodin s dětmi během 3 let těmito aktivitami. Komunitní centrum Novopacký klášter bude v rámci projektu v objektu bývalé nemocnice patřícího z.s. Život bez bariér, realizovat aktivity pro širokou veřejnost. Jedná se o setkání různých skupin, organizaci aktivit a řešení společných problémů. Zapojení a aktivní účast cílových skupin bude zaměřeno na rozmanité akce zahrnující kulturu, multikulturní projekty, vzdělávání, výchovu, ochranu životního prostředí, pohybové aktivity a neformální setkávání veřejnosti. Pravidelně se budou konat aktivity pro rodiny s dětmi a osoby sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené i pro veřejnost, seniory a osoby se zdravotním postižením. Dalším předmětem aktivit bude realizace komunitních táborů na území MAS Brána do Českého ráje, z.s. V roce 2023 byly uspořádány různé komunitní příměstské tábory:

Město Nová Paka a DDM Stonožka Nová Paka	Honba za pokladem Výtvarně animační tábor Mažoretkový tábor
Obec Stará Paka a MŠ Stará Paka	sportovní tábor
Obec Vidochov	dva příměstské tábory
Městys Pecka	Cesta časem Filmové pecky Las Vegas
Obec Košťálov	Vítejte v zoo – dva turnusy
Město Lomnice nad Popelkou a TJ Sokol	Sportovní tábor

Cílem je tyto aktivity provozovat i v následujících letech.

Dětský klub pro mládež je poskytován DDM Stonožka Nová Paka. Nabízí v rámci školního roku od října do května v odpoledních hodinách cca od 13 do 17 hodin, nebo dle potřeby rodičů, péči o děti. Starají se o ně 2 pečující osoby na částečný úvazek na DPČ. Zároveň nabízí možnost odvodu z mateřských a základních škol ul. Husitská a Brána (odchod 12.30-13.00).

V roce 2024 z projektu OPZ+ se MAS BDČR snaží o posílení činnosti a účasti obyvatel a jejich zapojení do života v obci, regionu, či komunitě. Podporuje exkurze, výlety, besedy, odborné semináře, kurzy, komunitní projekty či osvětové činnosti. Jeden subjekt může

podat pouze jednu žádost. Žádost může být pouze na jednu akci. Výše příspěvku bude činit: na exkurze, nebo výlet – 300 Kč/osobu, besedy, odborné semináře, kurzy, komunitní aktivity a osvětovou činnost – do 5 000 Kč.

4.7 Nová zelená úsporám Light

Manažerka MASBDČR mi v osobním rozhovoru a e-komunikaci sdělila, že jde o dotaci, kterou poskytuje SFŽP z tzv. modernizačního fondu. Nečlení se tedy na „programové období“, ale vyhlašují se výzvy. První výzva byla vyhlášena v lednu 2023, stávající trvá do konce roku 2024. Účelem této výzvy je redukovat energetickou náročnost současných rodinných domů.

Podpora z této výzvy je speciálně zaměřena na skupiny obyvatel s nízkými příjmy. První výzva se týkala starobních důchodců a invalidních důchodců, později byla rozšířena i na příjemce vybraných typů sociálních dávek (příspěvek na bydlení, příspěvek na dítě) a také se od ledna 2024 rozšířila i na vlastníky bytových domů.

Žadatelé mohou získat dotaci až 150 000 Kč na výměnu oken, vchodových dveří či na zateplení svého rodinného domu (RD) (každá aktivita je tam nějak oceněna a při realizaci se musí dodržet technické požadavky – např. u oken musejí nová okna být s 3 sklem) a dále až 90 000 Kč na instalaci solárního systému na ohřev vody. Celkem až 240 000 Kč na RD.

Důležitým aspektem této dotace je, že uchazeči o ni požádají a pokud je vše v pořádku obdrží dotaci dopředu – zálohově na účet a pak teprve mohou realizovat opatření. Uchazečům dána možnost nechat za ně vypracovat tzv. „odborné posudky“, které jsou nedílnou součástí k žádosti o dotaci. MAS pomáhá žadateli s celým procesem administrace, vysvětluje jim tento dotační titul a pomáhá s nezbytnými přílohami i se samotným podáním žádosti. Ta probíhá pouze v elektronické podobě v internetovém administračním systému SFŽP (= AIS SFŽP). Zde si každý žadatel musí zřídit svůj účet a přihlásit se do něj. To jde pouze buď přes identitu občana, nebo bankovní identitu. Toto bývá právě pro seniory a někdy i pro ty nízkopříjmové skupiny problém. Takže členové MAS jsou nápomocni tak, aby žádost byla podána úspěšně. Tuto službu provádí MAS pro uchazeče zdarma, to i v případě, že nakonec žádost nepodá. MAS pak žádá o dotaci na proplacení svých nákladů v rámci výzvy Energetická osvěta a dotační poradenství – Podpora žadatelů NZÚ Light prostřednictvím MAS.

K 29.02.2024 bylo podáno 371 žádostí ve výši dotace 41,414 mil. Kč, z toho 205 žádostí je již zrealizováno a ukončeno v celkové výši dotace 21,416 mil. Kč. Ostatní žádosti jsou ještě v realizaci. Převládají žádosti o výměnu oken, zateplení je řešeno méně často. V poslední době roste počet žádostí o FTV ohřev vody – asi hlavně díky dodavatelským firmám, které se někdy „perou o důchodce“ a nabízí jim FTV „zdarma“. Tedy v plné výši dotace. Dobře podaných žádostí je v podstatě 100 %. Administrátoři sami „prosejí“ způsobilost žadatele tak, aby vše splňoval. Pouze ve 2 případech si ji chtěli žadatelé podat sami přestože jim bylo řečeno, že jsou nezpůsobilí. SFŽP jim jejich žádost zamítl (Klacková 2024).

4.8 Propagace MAS

Z následující části komunikace s manažerkou MASBDČR byly vyvozeny strategie šíření povědomí o skupině.

- Žadatelé si to řeknou mezi sebou.
- Na valné hromadě MAS v každoroční zprávě o realizaci SCLLD.
- Na jednáních mikroregionů.
- Skupina podporuje různé veřejné akce pro děti, veřejné akce kulturního či sportovního charakteru, nebo akce kde dochází k setkávání obyvatel (výročí obce, spolků, rozsvícení vánočního stromu...) – cca 5000 akcí. Podmínkou je propagovat tam MAS a společnou strategii. Takto každoročně přerozdělí cca 200 tis.
- Každou výzvu na dotaci rozesílá skupina po celém svém území, každému členu či partneru MAS, každé obci a prosí o šíření v území obce. Pokud je výzva pro podnikatele, aby si informace dál předávali. Co se týče např. zemědělců, kterých je poměrně dost podchycených, se zasílají výzvy i okresní agrární komoře.
- Využívají se webové stránky a Facebook.

Skupina chce nyní, v roce 2024, podat žádost o dotaci na pořádání farmářských trhů. Dotačním titulem Královéhradeckého kraje chce podpořit 4 trhy na území MAS v královéhradeckém kraji. Na to hledá partnery – pořadatele. Producenti mohou být i ze sousedních krajů. Dotace je na propagaci a na pořádání doprovodného programu – cca 20–25 tis./akci. Prozatím se čeká, zda bude dotace přidělena (Klacková 2024).

5 Výzkumné dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaké je povědomí občanů žijících na území MAS BDČR, o její činnosti, projektech a působení na region. Respondenti byli osloveni buď prostřednictvím starostů, kterým byl dotazník zaslán elektronickou formou, nebo známými, kteří pomáhali oslovovat občany přímo na veřejnosti.

5.1 Metodika dotazníkového šetření

Výzkumné šetření bylo provedeno pomocí dotazníku (Příloha č.1). Byl určený všem občanům, kteří žijí v obcích zapojených do spolupráce s MAS BDČR. Konzultace týkající se obsahu samotného dotazníku proběhla s paní Klackovou, manažerkou MAS. Díky ní se dotazník lépe distribuoval mezi veřejnost a zároveň vysvětlovala respondentům důležitost jejich pravdivých odpovědí pro případné zlepšení práce MAS. Dále byl dotazník rozeslán starostům všech 48 obcí působících na území MAS. (Příloha č.2)

Dotazník byl vypracován pomocí služby Microsoft Forms na webových stránkách forms.office.com. Šetření bylo realizováno v období 07.03.-22.03.2024. Dotazování tak měli 15 dnů na odeslání odpovědi. V dotazníku byly položeny otázky uzavřené s možností výběru ze dvou, nebo více předdefinovaných odpovědí. Ve dvou případech byly použity otevřené otázky a respondenti měli možnost se sami vyjádřit. Jedna otázka byla otevřená pro zjištění rozložení odpovídajících respondentů. Na základě obdržенých odpovědí byl ke zbývajícím otázkám pro přehlednost vytvořen graf. Dotazník byl strukturován do dvou částí. V první části byly pokládány otázky týkající se základních informací o respondentovi a ve druhé části byly položeny otázky směřované na povědomí veřejnosti o činnosti MAS. Kompletní znění dotazníku je v Příloze č.1. Šetření se zúčastnilo 112 respondentů z 30 obcí. Počet získaných odpovědí je dostačující pro objektivní vyhodnocení.

1.část – struktura respondentů

Z dotazníkového šetření je patrné, že účast žen i mužů byla zhruba stejná. Nejvíce odpovídali lidé ve věku 46–60 let (33 %) a dále ve věkové kategorii 27–45 let (24 %). 57 dotázaných osob byli zaměstnanci (50 % dotázaných) a 24 byli studenti (21 %). Ze 48 oslovených obcí se dotazníkového šetření účastnili pouze zástupci 30 obcí.

1. Jste žena, muž?

[Další podrobnosti](#)

● žena	57
● muž	55

2. Jaký je Váš věk?

[Další podrobnosti](#)

● méně než 18 let	10
● 18 - 26 let	21
● 27 - 45 let	27
● 46 - 60 let	37
● více než 60 let	17

3. Do jaké kategorie spadáte?

[Další podrobnosti](#)

● student	24
● zaměstnaný	57
● nezaměstnaný	5
● OSVČ	13
● důchodce	13

4. V jaké obci žijete?

Odpověď 111 respondentů ze 30 obcí.

2.část – povědomí veřejnosti o MAS BDČR

Na otázku, zda respondenti MAS znají odpovědělo 53 % kladně. Povědomí o tom, kde MAS sídlí, neví, nebo jen tuší 57 %. Jakou činností se zabývá má představu 44 %, a 58 % nikdy nenavštívilo její webové stránky. Ti, co si je prohlédli, jsou s nimi ze 68 % spokojeni. Akcí pořádaných MAS se zúčastnili pouze z 34 %. (Je tady možnost, že ani nevěděli, že se účastní akce pořádanou MAS.) Z 77 odpovídajících respondentů na otázku, zda využili poradenství v oblasti dotací, jich 43 (56 %) odpovědělo kladně. Nejčastěji se jednalo o dešťovku, zateplení oken a dveří, zateplení rodinných domů, kompostéry a kotlíkové dotace. Z odpovědí na otázku na jakou činnost by se měla MAS zaměřit je patrné, že lidé chtějí podpořit volnočasové aktivity a turismus, zlepšit infrastrukturu a sociální služby. Na největší problém v obci odpovědělo pouze 82 respondentů. 44 % ho vidí v infrastruktuře, 12 % ve sportovištích a 10 % v kanalizaci. Zbývající část řeší odliv mladých lidí, sociální služby, nedostatek běžných služeb (kadeřník, lékař) a celkový nezájem občanů.

5. Znáte MAS Brána do Českého ráje?

[Další podrobnosti](#)

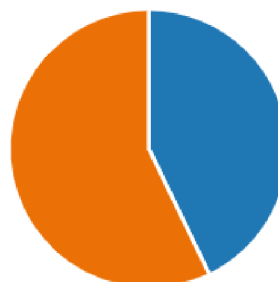
	ano	60
	ne	13
	slyšel jsem o ni	39

6. Znáte sídlo MAS Brána do Českého ráje?

[Další podrobnosti](#)

	ano	48
	ne	64

7. Víte, jakou činností se MAS zabývá?

[Další podrobnosti](#)

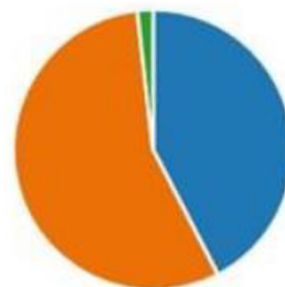
● ano	49
● ne	18
● tuším	45

8. Navštívili jste někdy webové stránky MAS?

[Další podrobnosti](#)

● ano	47
● ne	62
● pokud jste webové stránky nenavštívili, otázku č. 9 přeskočte	2

9. Jste s nimi spokojeni?

[Další podrobnosti](#)

● ano	35
● ne	16

10. Zúčastnili jste se někdy akce pořádanou MAS?

[Další podrobnosti](#)

● ano	38
● ne	74

11. Využili jste poradenství MAS v souvislosti se žádostí o dotaci? Jestli ano, jakou?

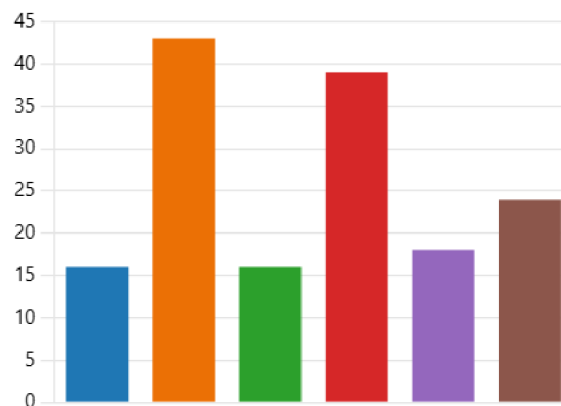
Odpovědělo 77 respondentů. Z toho 43 využili:

- 3 – dešťovka
- 7 - výměna oken a dveří
- 8 – zateplení
- 4 – dotace na kotel
- 3 – kompostéry
- 6 – solární ohřev vody
- 2 – nákup auta
- 10 - konzultace

12. Na jakou činnost by se měla MAS zaměřit?

[Další podrobnosti](#)

● zvýšit počet pracovních míst	16
● rozvoj volnočasových aktivit, tur...	43
● rekonstrukce památek	16
● zlepšení stavu infrastruktury	39
● podpora rozvoje školství	18
● podpora sociálních služeb	24

13. Co je největší problém ve Vaší obci?

Z 82 respondentů se 34 vyjádřilo:

- 10 – komunikace
- 5 – sportoviště
- 6 - kanalizace
- 2 – sociální služby
- 2 – obnova památek
- 2 – odliv mladých lidí
- 6 – různé (nezájem občanů, chybí obchody, stavební parcely, nezaměstnanost, ...)

5.2 Výsledky dotazníkového šetření

Z šetření je patrné, že odpovídali lidé, kteří se již s MAS setkali. Převážně se jednalo o starší zaměstnané občany, kteří využili poradenství spojené se žádostí o dotaci. Je zřejmé, že velká část veřejnosti netuší, co MAS BDČR je a čím se zbývá. Proto by práce MAS mohla být vůči veřejnosti proaktivnější. Je pravdou, že přestože není nutné, aby se prioritní cíl fungování MAS prezentoval veřejnosti, je důležité nezanedbávat veřejnou komunikaci. Tím dojde jednak k nárůstu zájmu veřejnosti o její služby a také k rozšíření povědomí o její činnosti. Možná by

mohly pomoci besedy s občany, nebo publikování v regionálních časopisech. Zajímavá je možnost vystoupení členů MAS na veřejných zastupitelstvech obcí. Mohli by zde přednést novinky a plány podpory. Dalším způsobem je realizování regionálních trhů s podporou místních potravin. Tím by MAS propagovala jak místního podnikatele, tak sebe.

5.3 Analýza SWOT

SWOT analýza je zkratkou anglických slov Strengths (silné stránky) - Weaknesses (slabé stránky) – Opportunities (příležitosti) – Threats (hrozby).

Poskytuje teoretický rámec pro systematickou analýzu, což usnadňuje srovnání externích hrozeb a příležitostí s interními silnými a slabými stránkami organizace, týmu nebo projektu. Umožňuje zkoumat analyzovanou problematiku z čtyř různých perspektiv. Nabízí statický pohled na analyzovaný jev, který lze převést do dynamického kontextu. (Lesnická a dřevařská fakulta 2024)

Tato analýza vychází především z témat diskutovaných v této práci, z vlastního průzkumu a ze SWOT MAS BDČR.

silné stránky	slabé stránky
území je součástí Geoparku Český ráj	špatný stav komunikací
velký počet turistických cílů	málo parkovacích míst v zastavěných částech
dostatečný počet poskytovatelů služeb v cestovním ruchu	sportoviště v nevyhovujícím stavu
velmi dobrá kvalita životního prostředí	nedostatek dostupných stavebních parcel
dostatek zeleně v zastavěných oblastech	zastaralé veřejné osvětlení, veřejné rozhlasové a elektrické vedení
tradice chataření	velké rozdíly v zaměstnanosti mezi jednotlivými územími
venkovský charakter s nízkou hustotou osídlení	zastaralé budovy a nedostatečné vybavení vzdělávacích zařízení
velké množství kulturních a přírodních památek	nedostatek komunitních center
převážně zemědělská oblast	dojížděka za prací
dobrá silniční dopravní dostupnost	v regionu zcela chybí vysokoškolské zařízení
blízkost hospodářských center – Mladá Boleslav, Trutnov	zdroj znečištění v podobě skládky komunálního odpadu v Košťálově
bohatý spolkový život	nedostatečné čištění průmyslových odpadních vod
vysoké zastoupení jednotek SDH	chybějící pokrytí ČOV

pestrá nabídka sportovišť	nedostatek prostorů pro setkávání s veřejností
dostatečná síť mateřských a základních škol	nadměrné vyčerpávání zemědělské půdy intenzivním pěstováním plodin – zejm. kukuřice
příležitosti	hrozby
výstavba cyklostezek a trailů	lesní porosty převážně monokulturní
zvýšení podílu hromadné dopravy	rušení nevyužívaných spojů hromadné dopravy
zvýšený podíl turistů trávících čas v ČR	chátrání turistických center
možnost využití dotací na údržbu krajiny	nedostatečná opatření pro zadržování vody v krajině
budování brownfields	nedořešené majetkové a právní vztahy s majiteli brownfields
zvyšující se poptávka po regionálních produktech	nedostatečné financování prvovýrobců zemědělských produktů
využívání dotací na rozvoj turistiky a cestovního ruchu	stárnutí obyvatel – potřeba nových sociálních center
budování nových sociálních zařízení	odliv mladých lidí do měst
efektivní čištění odpadních vod	velké množství existence černých skládek
podpora rodinných farem	nezájem žáků o řemeslné obory
podpora zaměstnanosti – nabídky vzdělávacích programů vyhovujících trhu práce	nižší průměrná mzda proti celorepublikovému průměru
čerpání dotací z fondu obnovy památek	

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo popsat fungování Místní akční skupiny Brána do Českého ráje. Byla založena již v roce 2006. Od vzniku nasbírala mnoho zkušeností a ve vedení jsou

lidé s dlouholetou praxí realizování rozvoje venkova. Znájí detailně region, ve kterém MAS působí a jsou v kontaktu jak se starosty všech 48 obcí, tak s občany i se zástupci veřejných institucí a soukromého sektoru.

Práce byla rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. V první části byly detailně popsány základní parametry místních akčních skupin, jejich náplň práce, organizační struktura a samotné principy fungování. Transparentnost, otevřený přístup a etický kodex. Dále byl obecně definován význam pojmu program LEADER, venkov a regionální rozvoj včetně aktérů rozvoje venkova.

V praktické části byla popsána vybraná MAS BDČR a její činnost. Ta byla doplněna vlastním výzkumem provedeným online dotazníkovým šetřením. Na výzkum byla použita kvalitativní metoda. Dotazník byl určen obyvatelům žijícím na celém územím, kde působí MAS BDČR. Cílem bylo zjistit, jaké je povědomí mezi aktéry o existenci MAS a její činnosti. Překvapivě zhruba polovina respondentů odpověděla že organizaci zná a ví, čím se zabývá. Obecné povědomí o existenci MAS se pohybuje kolem hranice 30 %. Na dotazníkové šetření v předchozích kapitolách odpovídali převážně zaměstnaní lidé v produktivním věku. Podle všeho právě oni odpověděli kladně na otázku, zda někdy využili poradenství v souvislosti s dotacemi. Z otevřené otázky, jaké vidí respondenti největší problémy v jejich obci, vyplynul špatný stav komunikací a nedostatečná kanalizace.

V práci byly splněny stanovené cíle. Popsat strukturu MAS, zjistit míru spokojenosti občanů a vypracovat analýzu SWOT. Místní akční skupiny jsou pro rozvoj venkova velmi důležité. Naplňují metodu LEADER, která funguje na principu „zdola nahoru“ a tím přispívají k lokálnímu a regionálnímu rozvoji. Je důležité se tím řídit, protože občané regionu, ve kterém žijí nejlépe vědí, co je v dané oblasti zapotřebí rozvíjet.

7 Literatura

- Atkočiūnienė V, Kaimo P. 2007. Lėtros organizacijų mikroklimatas:Lietuvos vietos veiklos grupių atvejis. *Management Theory* **10**: 15-20.
- Balint M, Zdremțan M, Meșter M, Diaconescu D, Chis S. 2023. Local action groups – a possibility of rural area and traditional products economic development. Importance and proposals. *Management Agrico* **25**: 19-24.
- Batliwala S. 2002. Grassroots Movements as Transnational Actors: Implications for Global Civil Society. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* **13**: 393.
- Binek J, Svobodová H, Holeček J, Galvasová I, Chabičovská K. 2009. Synergie ve venkovském prostoru – Aktéři a nástroje rozvoje venkova. GaREP, spol.s r.o. Společnost pro regionální ekonomické poradenství, Brno.
- Boukalova K, Kolarova A, Lostak M. 2016. Tracing shift in Czech rural development paradigm (Reflections of Local Action Groups in the media). *Agricultural Economics / Zemědělská Ekonomika* **62**: 149-159.
- Bumbalová M, Valach M, Takáč I, Tvrdoňová J. 2016. "Are stakeholders in Slovakia ready for community-led local development? Case study findings." *European Countryside* **8(2)**: 160-174.
- Bumbescu SS. 2015. Budget analysis in the local action groups. *Seria Economie* **3**:190-199.
- Condrea E, Hübel SR, Stan MI. 2023. Local Development through Collaborative Action: A Study on the Central Dobrogea Local Action Group (GAL-DC) and its Project-Based Associative Framework. *Series Economic Sciences*. **23**: 61-71.
- Crunteanu ME, Fintineru G. 2022. Functioning of local action groups – financial analysis and simplification proposals. *Scientific Papers* **22**: 165-175.
- Český statistický úřad. 2024. Charakteristika kraje. Krajská správa ČSÚ, Liberec. Available from: https://www.czso.cz/csu/xl/charakteristika_kraje (February 2024).
- Čmejrek J, Bubeníček V, Luhanová M. 2004. Politika v regionálním rozvoji: úvod do studia. Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, Praha.

- Dlouhá J, Vávra J, Pospíšilová M. 2022. Role of Actors in the Processes of Sustainable Development at Local Level—Experiences From the Czech Republic. *Frontiers* (e888406) DOI: 10.3389/frsus.2022.888406.
- Doitchinova J, Stoyanova Z. 2014. Activation of local communities for development of rural areas. *Ekonomika Poljoprivrede* **61**: 661-675.
- Florescu MFS, Rahoveanu AT. 2021. Local Action Group – a pillar of the development of the Romanian village. *SHS Web of Conferences* 95 (e01013) DOI: 10.1051/shsconf/20219501013.
- Florian J. 2012. MAS – šance pro venkov i zemědělství. Profi Press. Available from <https://zemedelec.cz/mas-sance-pro-venkov-i-zemedelstvi-2/> (accessed June 2023).
- Galindo-Pérez-de-Azpillaga L, Foronda-Robles F. 2018. Digital governance and information technologies in local action groups (LAGs). *Cogent Social Sciences*. 4: (1528730) DOI: 10.1080/23311886.2018.1528730.
- Gargano G. 2021. The Bottom-Up Development Model as a Governance Instrument for the Rural Areas. The Cases of Four Local Action Groups (LAGs) in the United Kingdom and in Italy. *Sustainability* **13(16)**: 9123.
- Greta M, Tomczak-Wozniak E. 2013. Local Action Groups towards assisting the countryside entrepreneurship. *Journal of Agribusiness and Rural Development* **2**: 91-100.
- Hoffmann R, Hoffmann N. 2018. The Leader Programme as an Impulse for New Projects in Rural Areas. *Quaestiones Geographicae* **37**: 141-150.
- Jimenez Aliaga R, De Los Rios I, San Martin Howard F, Calle Espinoza S, Human Cristobal A. 2022. Integration of the Principles of Responsible Investment in Agriculture and Food Systems CFS-RAI from the Local Action Groups: Towards a Model of Sustainable Rural Development in Jauja, Peru. *Sustainability* **14**: 9663.
- Kis K, Szekeresne KR. 2011. Opportunities and obstacles of areabased partnerships in rural Hungary – main features of the operations of leader local action groups based on a nationwide survey. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce* **5**: 109-117.
- Klacková. 06.03.2024, osobní rozhovor a e-mailová komunikace s manažerkou MASBDČR.
- Kola-Bezka M. 2023. Think Global Act Local: In search for ways to increase the engagement of local communities in energy transition. *Energy Reports* **9**: 1668-1683.
- Kotásková S, Korcová R. 2013. Role místní akční skupiny v rámci rozvoje regionu. *INPROFORUM* 2013: 131-135.

- Kovács K, Nemes G. 2019. Case Study Report The Balaton Uplands LEADER Local Action Group, Hungary. *RELOCAL* **16**: 1-19.
- Krasniqi N. 2020. The role and impact of local action groups in rural development of Kosovo. *Jurnal of Agribusiness and Rural Development* **55**: 17-27.
- Lesnická a dřevařská fakulta. 2024. SWOT analýza. Mendelova univerzita. Brno. Available from: http://www.user.mendelu.cz/xbadal/Studijni%20opory/Hospodarska%20informatika/Stud_mat/SWOT%20anal%FDza.pdf (accessed March 2024).
- Maia CM, Badalotti RM. 2019. Pressupostos para o desenvolvimento regional: Cooperacao transfronteirica, governanca e participacao social em processos de integracao regional. *Informe Gepec* **23**: 56-69.
- Majerová V, Herová I. 2009. Český venkov 2008: proměny venkova. Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Praha.
- MAS Jižní Haná. 2024. Co je to MAS? Galileo Corporation s.r.o. Available from: <https://www.masjiznihana.cz/mas-jizni-hana/co-je-to-mas/> (accessed June 2023).
- MASBCR. 2015. Uplatňování metody LEADER v KH kraji. Program rozvoje venkova, Available from: https://masbcr.cz/userfiles/files/projekty%20spolupr%C3%A1ce/METODIKA_Uplatnovani_%20principu_LEADER.pdf (accessed February 2024).
- Menconi ME, Artemi S, Borghi P, Grohmann D. 2018. Role of Local Action Groups in Improving the Sense of Belonging of Local Communities with Their Territories. *Sustainability* **10**: 4681-4681.
- Ministerstvo zemědělství. 2008. Venkov. eAGRI. Available from: <https://eagri.cz/public/web/mze/venkov/prioritni-temata-site/mistni-akcni-skupiny/> (accessed June 2023).
- Ministerstvo zemědělství. 1997. Zákon č. 252/1997 Sb. Zákon o zemědělství. Praha.
- Ministerstvo zemědělství. 2006. Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007–2013. Ministerstvo zemědělství. Praha. Available from: https://eagri.cz/public/web/file/26839/Narodni_strategicky_plan_rozvoje_venkova.pdf (accessed July 2023).
- Ministerstvo zemědělství. 2008. Venkov. eAGRI. Available from: <https://eagri.cz/public/portal/mze/venkov/o-celostatni-siti-pro-venkov/zakladni->

dokumenty-csv/akcni-plan-celostatni-site-pro-venkov-pro-obdobi-2023-2027
(accessed June 2023).

- Ministerstvo zemědělství. 2009. Venkov. eAGRI. Available from <https://eagri.cz/public/portal/mze/venkov/archiv/publikace/leader-budoucnost-venkova-2009> (accessed June 2023).
- Miret-Pastor L, Svets K, Freeman R. 2020. Towards territorial development in fisheries areas: A typology of projects funded by Fisheries Local Action Groups. *Marine Policy* **119**: 104111.
- Mosora LC. 2012. The Local Development Initiatives in the Rural Development Context. *Theoretical and Applied Economics* **19**: 75-84.
- Mottlová I. 2023. Základní principy fungování obce a jejích orgánů. SMO Svaz měst a obcí ČR. Available from: <https://www.priruckazastupitele.cz/zakladni-principy-fungovani-obce-a-jejich-organu/> (accessed March 2024).
- Národní síť MAS ČR. 2023. O nás. NSMASCR. Available from: <https://www.nsmascr.cz/o-nas/> (accessed June 2023).
- NS MAS ČR. 2023. Role MAS je vyjasněna již dávno. NSMASCR. Available from: <http://www.nsmascr.cz/cs/aktuality/role-mas-je-vyjasnena-jiz-davno-191cs.html?ftresult=náplň+práce> (accessed March 2024).
- Nedelcu A, Tataru A., Subič J, Kuzman B. 2015. The Local Action Group, Local Development Model based on Community. Case Study-LGA “Land of Vineyards and Wine” Vrancea. *Procedia Economics and Finance* **22**: 706-715.
- Palmisano GO, Govindan K, Boggia A, Loisi RV, De Boni A. 2016. Local Action Groups and Rural Sustainable Development. A spatial multiple criteria approach for efficient territorial planning. *Land Use Policy* **59**: 12-26.
- Parlińska A, Ignar M. 2016. Leader programme as the sources of financing local action group activities in the mazovian voivodeship. *Oeconomia* **15**: 137-145.
- Pártlová P, Hron J. 2016. Local Action Groups (LAG) as an important strategic partner for rural development in the Region of South Bohemia. *Littera Scripta* **1**: 99-110.
- Pawlowska A, Gasiór-Niemiec A, Kolomycew A. 2012. Perception of Intersectoral Partnerships by Individual Members (The Case of Local Action Groups). *International Journal of Social Sciences and Humanity Studies* **4**: 9-18.

- Pechrová M, Boukalová K. 2015. Differences among Czech Local Action Groups in using selected principles of LEADER. *Scientia agriculturae bohemia* **46**: 41-48.
- Pelcl P, Havránek T, Lehmannová A, Martínek J. 2008. Metodika dobré praxe místních akčních skupin v České republice: Zpráva z výzkumného projektu 2007-2008. Centrum pro komunitní práci, Plzeň.
- Peters MA, Hamilton D, Eames Ch. 2015. Action on the ground: A review of community environmental groups' restoration objectives, activities and partnerships in New Zealand. *New Zealand Journal of Ecology* **39**: 179–189.
- Poláková J. 2018. Politika rozvoje venkova v EU. Česká zemědělská univerzita, Praha.
- Pollermann K, Raue P, Schnaut G. 2014. Opportunities for a participative approach in rural development: Findings from LEADER in Mecklenburg-Vorpommern and the requirements for Community Led Local Development. *Landbauforsch Appl Agric Forestry Res* **3**: 4.
- Ribašauskienė E, Šalengaitė D. 2011. Vietos identiteto raiška vietos plėtros strategijose. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development* **29**: 191-200.
- Rizzo F. 2013. Leader policy practices and landscapes in the light of the agency-structure debate: Evidence from leader local action groups in Italy and in Finland. *European Countryside* **5**: 232–250.
- Salamanca Osorio JF. 2023. Las Estrategias de Desarrollo Regional desde la percepción de actores regionales. *Polis (Santiago)* **22**: 299-344.
- Semian M, Nováček AS. 2017. The reinterpretation of histories in identities of newly established regions: The case of Local Action Groups in Czechia. *Hungarian Geographical Bulletin* **66**: 307-319.
- Silina L, Zvaigzne A, Dimanta Z. 2012. Implementation evaluation of strategies of local action groups in Latvia. *European Integration Studies* **6**: 69-76.
- Sisto R, Lopolito A, Van Vliet M. 2018. Stakeholder participation in planning rural development strategies: Using backcasting to support Local Action Groups in complying with CLLD requirements. *Land Use Policy* **70**: 442-450.
- Skála V. 2018. Místní akční skupiny pomáhají obcím. *Deník veřejné správy*. Available from: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6752559> (accessed June 2023).

- Staic LG, Vladu M. 2021. Studies concerning the effect of the ongoing evaluation of the implementation of the local action groups strategies financed by LEADER, in rural development in Romania **21(1)**: 705-714.
- Stanciu AC, Stan MI. 2023. A Demographic Exploration of Associative Entities in the Local Action Group. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series* **23**: 154-163.
- Státní zemědělský intervenční fond. 2013. Rozvoj venkova. SZIF. Available from www.szif.cz/cs/szp23-rozvoj-venkova (accessed March 2024).
- Straka J, Tuzová M. 2016. Factors Affecting Development of Rural Areas in the Czech Republic: A Literature Review. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* **220**: 495–505.
- Székely V. 2018. Rural development and local action group in Slovakia: International and intranational comparisons. *Acta Geobalcanica* **4**: 33-39.
- Szilagyi AC, Olar A. 2023. Engaging rural communities: The uses of online communication tools in Local Action Groups' activity. *Styles of Communication* **15**: 119-142.
- Škrabal I, Nunvářová S, Novák J, Třebický V. 2006. Metodika zavádění managementu rozvoje mikroregionů. Centrum pro komunitní práci, Přerov.
- Tabbodi M, Hashemiannejad F, Fariborzi E. 2023. Indicators and Components of Green Human Resource Management with a Social Responsibility Approach in Organizations. *Iranian Evolutionary Educational Psychology Journal* **5**: 311-328.
- Tsantakis Ch. 2023. Human resource management in educational organizations and the administrative role of leader's communication in effective educational management. *Facta Universitatis. Series, Teaching, Learning and Teacher Educatio* **7**: 181-188.
- Varvažovská P, Prašilová M. 2012. Local action group as a actors in the regional administration (results of a case study in the region of the Czech republic). *International Journal of Economics and Finance Studies* **4**: 195-204.
- Vávra J, Dlouhá J, Pospíšilová M, Pělucha M, Šindelářová I, Dvořáková Lišková Z, Hartych M, Dlouhý J, Cudlínová E. 2022. Local Action Groups and Sustainable Development Agenda: Case Study of Regional Perspectives From Czechia. *Frontiers* (e846658.) DOI: 10.3389/frsus.2022.846658.
- Vilkė R, Šarkutė L. 2018. Lithuanian local action groups: spatial initiatives or mobilized potential for rural development? *Viešoji politika ir administravimas / Public Policy and Administration* **17**: 510-525.

- Vrabková I, Šaradín P. 2017. The technical efficiency of local action groups: a Czech republic case study. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis* **65**:3.
- Wade P, Rinne P. 2011. Průvodce programem LEADER: založený na zkušenostech z Finska, Irska a České republiky: závěrečná zpráva nadnárodního projektu LEADER. Ústav územního rozvoje ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, Brno.
- Wokoun R, Mates P. 2006. Management regionální politiky a reforma veřejné správy. LINDE právnické a ekonom. nak., Praha.
- Wokoun R, Malinovský J, Damborský M, Blažek J. 2008. Regionální rozvoj:(výchozí regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Linde, Praha.
- Zajda K. 2014. Problems of functioning of Polish local action groups from the perspective of the social capital concept. *Eastern European Countryside* **20**: 73–97.
- Zajda K, Dzikowska E. 2012. Innovative use of resources and diversification of the economic structure of rural areas on the basis of local action group MROGA experience. *Journal of Agribusiness and Rural Development* **3**: 309-320.

8 Seznam použitých zkratk a symbolů

MAS	Místní akční skupina
POV	Program obnovy venkova
NS MAS	Národní síť MAS
MAS BDČR	MAS Brána do Českého ráje
OPZ	Operační program zaměstnanosti
MZE	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
CLLD	Komunitně vedený místní rozvoj
CHKO	Chráněná krajinná oblast
PRV	Principy rozvoje venkova
EU	Evropská unie
SWOT	analýza hrozeb a příležitostí se silnými a slabými stránkami
SPL	Strategický plán LEADER
KO	Komunální odpad
LFA	Nitrátově zranitelná oblast

9 Samostatné přílohy

Příloha č.1 – dotazníkové šetření – Hodnocení činnosti MAS BDČR

1.Jste žena, muž?

žena

muž

2.Jaký je Váš věk?

méně než 18 let

18-26 let

27-45 let

46-60 let

více než 60 let

3.Do jaké kategorie spadáte?

student

zaměstnaný

nezaměstnaný

OSVČ

děchodce

4.V jaké obci žijete?

5.Znáte MAS Brána do Českého ráje?

ano

ne

slyšel jsem o ni

6.Znáte sídlo MAS Brána do Českého ráje?

ano

ne

7.Víte, jakou činností se MAS zabývá?

ano

ne

tuším

8.Navštívili jste někdy webové stránky MAS?

ano

ne

pokud jste webové stránky nenavštívili, otázku č.9 přeskočte

9.Jste s nimi spokojeni?

ano

ne

10.Zúčastnili jste se někdy akce pořádanou MAS?

ano

ne

11. Využili jste poradenství MAS v souvislosti se žádostí o dotaci? Jestli ano, jakou?

12. Na jakou činnost by se měla MAS zaměřit?

zvýšit počet pracovních míst

rozvoj volnočasových aktivit, turistiky

rekonstrukce památek

zlepšení stavu infrastruktury

podpora rozvoje školství

podpora sociálních služeb

13. Co je největší problém ve Vaší obci?

Příloha č.2 – dopis starostům

Vážená paní starostko, Vážený pane starosto,

obracím se na Vás se žádostí o pomoc s distribucí dotazníkového šetření. Pracuji na bakalářské práci, jejíž téma je: Principy fungování MAS Brána do Českého ráje. Součástí práce je zjištění stavu informovanosti občanů o existenci a práci MAS BDČR.

Dotazník může být distribuován e-mailem, nebo v tištěné podobě na podatelkách Vašeho úřadu do 22.03.2024. Vyplněné dotazníky, prosím, zašlete naskenované zpět na e-mailovou adresu.

Velice Vám děkuji za spolupráci a věnovaný čas

odkaz na formulář: <https://forms.office.com/r/xs841DDeyJ>